

ekmek ve gül

KIYIDA KÖŞEDE DEĞİL

Yolu adliyeden geçen
geçmeyen herkesin
talebi; adalet

3

'O günlerin hafifliğini
özlüyorum'

8

Kızıl Meydan'ın
sosyalist dengbeji:
Sûsika Simo

18

HAYATIN TAM ORTASINDAYIZ

Zorunluluklarımızı olanağa dönüştürebilmek için...

İÇİNDEKİLER

Yolu adliyeden geçen geçmeyen herkesin talebi: Adalet.....3	Devrim Avcı
Canımızın hiçe sayılmasına izin vermeyeceğiz.....5	Sıla Altun
Annem 'Akşamları ısıklık çalınmaz' derdi!.....5	Zelal Arar
Sevgi ve dayanışma hayata bağlıyor.....6	Mevhibe Akdeniz
Çocuklar evin önüne çıkmaya korkar oldu.....7	Hatice Boyraz
Güven duygumuzu yitirdik sevgimizi yitirdik.....7	Hülya Akdağ
Çalınan hayatlar, uzak savaşlar, 'dokunmayan' yılanlar.....8	Sarya Tunç
1 aylık Ömer bebek 10 saatte aç!.....9	Serap Can
Umutsuzluk çıkmazından inatla sıyrılan Leyla.....10	Hasret Kanat
Kendi emeğiyle güçlenen Hasibe.....11	Yasemin Akpınar
Tıpla edebiyatın mutlu birlikteliği.....12	Ayşe Hür
Çare kimde?.....14	Adile Doğan
Birleşmekten başka çare yok!.....15	
Görüle 'de taciz son bulana dek.....16	
Plaza masasından bildiriyorum, öğle yemeği hazır!.....16	Lezzetşah Plazagülüğil
SAGLIK: Sinsi düşman: Hipertansiyon.....17	Uzm. Dr. Senem Aslan
Kızıl Meydan'ın sosyalist dengbeji: Süsika Simo.....18	Elvan Başkala
'Kınamızı soldurana, gülümümüzü kurutana' karşı her dilden Kardeş Türküler.....19	Sevda Karaca
Nataşa Bolşevikova, bir kadın örgütçü.....20	Müslime Karabatak - Erkan Ersoy
Ya taşradaki kadının sıkışmışlığı?.....22	A. Çiğdem Özerdoğan
Aynı iş kolunda çalışıyorduk, ama kocam.....22	Meşrure Kulya
Yan yana durursak eğer.....23	Zeliş Tunç
Romeo ya da Juliet olmak.....23	Songül Keşkek
Çocuk sahibi olmak isterken.....23	Berna Şahin
Kanla sulanmış bir coğrafyanın 13 Gül'ü.....24	Hilal Tok

Yaşamı adeta çitlerle çevirerek, o çitlerin içinde "dertsiz, tasasız" küçük dünyamızda yaşayarak mutluluğu ve özgürlüğü elde edeceğimiz sanrısı nicedir pek popüler. Hele hele vasatın kural, birlikte yaşamının asgari nezaketinin kayıp olduğu günümüzde; gündelik hayattaki her şey ağır bir yük haline gelmişken giderek içe doğru dönen bir ruh hali içindeyiz. Kıyıda bir köyde küçük bir ev, insanlardan uzak kendi halinde kapalı bir hayat, dağın başında bir küçük arazide ot biçerek yaşamak adeta mutluluk formülü oldu. Biz bize benzerlerin bile bir arada olamadığı, oldurulamadığı ağır zamanların huzur formülü "azıcık aşım, kaygısız başım, kendi halimde yaşamım" oldu. Olan bitene bakıp "Ama olması gereken bu değil! İsteddiğimiz bu değil!" nidaları atıyor, içimize içimize patlayıp, umut ettiklerimizi sayıklıyoruz... Oysa...

Olması gerekenle olan arasında hep bir mesafe vardır. Beklenenle yaşanan arasında... Umulanla başa gelen arasında...

İstenen odur ki mesafe kısa olsun. Olması gerekenle olan benzeş, beklenenle yaşanan özdeş, umulanla başa gelen türdeş olsun.

Mutluluk da huzur da hep bu mesafe darlıklarında aranır. Her istediğimizin olduğu bir hayat, ah ne rahat!

Oysa ne mutluluk ne de huzur aradaki mesafenin ne kadar dar olduğunda değildir ki...

Nerededir peki?

Söyleyelim;

Darlıklarda yanınızda biri olup olmadığında, olanla baş etmek için elinizde bir araç olup olmadığıdır...

Olması gerekene kurmuşken siz satınızı, bozulduğunda akreple yelkovanın dengesi, olan olduğunda yani... Yani hayat size hiç bitmeyen bir dersin sınavını yapıyorken yine... "Dur bakalım, telaş yapma, olana göğüs gereriz elbet birlikte" diyenleriniz, göğüs germek için sizi güçlendirecek birlikteliğinizdir mutlu yapacak olan da, huzurlu yapacak olan da.

Ve hatta, özgür yapacak olan

da...

Durun; kuşlar gibi, kelebekler gibi özgür olmak değil bahsettiğimiz. "Olan"ın zoruyla karşı karşıya kalınca buralardan uçup gitmek, başka bir yere konmak, buralara benzemeyen bir yerlere kanat çırpılmak değil... Buralara, buralarda olup bitene etkilenmeden, ırgalanmadan, takılmadan taa uzaklardan bakmak değil.

Ne peki?

İnsan iki ayağının üzerine dikildiğinden beri neyse o...

İnsanın toplumsal tarihi, zorunlulukları kendisi için olanak haline getirisinin tarihidir. Özgürlük, zorunluluğun bilincine vararak, onu kendi iradi eylemini engelleyecek durumdan çıkarmak, onu engel olmaktan çıkarıp değiştirmenin olanağı haline dönüştürmektir.

Nasıl yapılabilir peki bu?

Araçlarla... İnsanın insanla birlikteliğiyle...

İnsanlar arasındaki ilişkiyi sağlayan her türden birlikler, örgütler, bir araya gelişler, planlar, programlar, toplumsal ve siyasal eylemin aletleri olarak anlam kazanır.

Ve olanı olması gerekene yaklaştırmak için, farklı alanların hareketini istenilen yönde etkileyebilmek için, örgütlü güç,

bireysel güçten her zaman daha sonuç alıcıdır.

Her birlikte, her örgütlenmede farklı hayat-

ları, farklı kişisel özlemleri ve özellikleri olan pek çok insan ortak bir amaç için birleşir. Kendi iradeleriyle, kendi seçtikleri biçimde toplumsal hayat üzerinde etkide bulunmak, değiştirmek ya da yönlendirmek istedikleri için başka insanlarla birleşmişlerdir. Böylesine devasa bir yolda birlikte yürünen herkes, bir diğerinin iradesiyle kendisininkini birleştirmiş, ortak hedeflere varmak için uygun bir ortak irade oluşturmuştur. İşte bu hal içinde, büyük değişimi gerçekleştirme eylemi, birey için, yalnızca iradi olarak seçtiği ve sonuçlarının sorumluluğunu üstlendiği için bile, bir özgürleşme eylemidir.

Ekmek ve Gül, farklı hayatları, özlemleri, özellikleri olan çok sayıda kadının, olmasını istediği hayat için olana etkide bulunduğu, olanı değiştirmek ve yönlendirmek için başka insanlarla iradelerini ortaklaştırdığı bir "araç". Biz bu aracı "özgürleşmek", mutlu ve huzurlu olmak için yarattık, bu bir zorunluluktan bizim için. İnsan, iki ayağının üzerinde dikildiğinden beri ne yapıyorsa, onun devamı olarak...

Bu araç (her araç gibi) maharetli eller elinde amaca tam uygun, yeni kullanmaya başlayanlar için sonsuz imkan yaratacak bir araç. Her kullananın deneyimi ile gelişen, geliştiren, değişen, değiştiren bir araç...

Dergimizin bu sayısı; bugün ayakta durmaya çalışırken en çok ihtiyaç duyduğumuz bir listesini yapıyor adeta. Bu listede adalet var, insan gibi yaşamak, insan gibi çalışmak, ölmeden ve öldürmeden, gülerken yaşamak var... Bunlar için ne yapmak gerektiği, elbirliğimizin terini nereye akıtmak gerektiği var. Birbirini anlamamanın, dinlemenin feyzi var.

Alıp başımızı gitmek istediğiniz yerler kıyılar, köşeler olmasın... Gelin; birlikteliğe gelin. Zorluklar var elbet, zorunluluk dediğimiz özgürlüğün ön adımı dedik zaten... Gelin... Çektiğimiz cefa, kıyasında kaldığımız ve asla yalnız mutlu olamayacağımız yaşam için olmasın, birlikte yorulduğumuz, sırf birlikte durmayı başardığımız için bile özgürlüğü tadabileceğimiz birlikteliklerimiz için olsun...

Bekliyoruz...

ekmek ve gül

posta@ekmekvegul.net

evrensel

Günlük EVRENSEL gazetesinin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Cemal Dursun

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışmaları Müdürü: İsmail Cem Şimşek

Yönetim Yeri: Adres: Mehmet Akif

Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş

Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21

Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL

Tel: 0850 302 20 67

Fax: 0212 654 15 04

Dağıtım: Demirören Dağıtım AŞ

Baskı: SM Matbaacılık

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad.

Altay Sokak. No:10 (A Blok)

Yenibosna-Bahçelievler /

İSTANBUL

Tel: 0 212 654 94 18

Yolu adliyeden geçen geçmeyen herkesin talebi

ADALET

Devrim AVCI

Bilgisayarın başında nasıl bir yazı yazacağımı düşünürken, annem ne yazdığını mı sordu. Adaletle ilgili bir yazı olacak deyince, “Bu kadar düşünme. Yok ki” diyerek hemen herkesin konuyla ilgili ortak düşüncesini de kısaca özetlemiş oldu.

Yolu bir şekilde adliyeye düşen herkes, adaletin olmadığından şikayet ediyor. Gerçekten uzun zamandır yargı, ülkemizde en çok eleştirilen kurumların başında geliyor. Yargıya güvenin azaldığı yapılan anketlerde de açıkça ortaya çıkıyor. 2013 yılında Kadir Has Üniversitesi tarafından yapılan bir ankete göre Türkiye’de toplumun yargıya güveni yüzde 26.5 dolaylarında. 2012 yılında bu oran yüzde 38 imiş. Günümüzde bu oranın daha da azaldığını söylemek için anket yapmaya gerek yok. Hatta, toplumun yargı mekanizmasının adaleti sağlayacağına olan inancı o kadar düşük ki, artık anket bile yapmıyorlar.

Bunu bizzat yargı mekanizması içinde çalışanlardan duyuyoruz. Yani, adaleti sağlamakla yükümlü olanlardan, mesleği bu olanlardan... Örneğin Yargıtay Başkanı İsmail Rüştü Cirit, bir konuşmasında, yargıya güvenin yüzde 70’lerden yüzde 30’lara düştüğünden şikayet ediyor. Ya da Danıştay Başkanı Zerrin Güngör, adil yargılanma hakkının öneminden, hakimlerin bağımsızlığından, halkın yargıya güven duymasının öneminden bahsetmek zorunda hissediyor. Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu, yargıya güvenin, tarihin en düşük seviyesinde olduğunu ifade ediyor. Siyasi iktidarın en üst temsilcisi, “Ülkede halk bunalmış, ellerini açarak adalet çığılığı atar hale gelmişse, oradaki yargı sisteminde bir sorun var demektir. Adaleti kaybettiğimizde her şeyimizi kaybedeceğimizi de bilmek zorundayız” diyerek, sanki bu sorun kendiliğinden ortaya çıkmış gibi şikayet edebiliyor. Halka adalet sağlamak için çalışması gerekenlerin, adalete güven duygusunun zedelenmesinden şikayetlerinde, halktan fazla seslerinin çıkmasını da bir ironi olarak buraya ekleyelim.

BÖYLE ADALET OLMAZ OLSUN!

Gerçekten yolu adliyeden geçen herkesin adaletin olmadığından şikayet etmesini, sadece istedikleri sonucunu almamış olmaları ile açıklamak mümkün değil. Çünkü kamuya yansıyan çoğu davada da gördüğümüz üzere, sadece tarafların değil, davayı basından

izleyen herkesin hoşnutsuzluğu artık gizlenemeyecek kadar açık. Kaldı ki gizlenmiyor da zaten. “Böyle adalet mi olur” ya da “Böyle adalet olmaz olsun” haykırışını duymadığımız bir gün geçmiyor. Bu haykırışları daha sık duyar olduk. Adaletsiz her yargılamada, her kararda da duymaya devam edeceğiz. Çünkü, artık bu minareye hiç bir kılıf uymuyor.

Adaletsizliği en ağır şekilde yaşayanların başında kadınlar geliyor. Kadınlara karşı işlenen bir suçun soruşturulması, dava açılması, adaletin sağlandığı anlamını taşıyor. Yargı mekanizmasının kadınlara bakışının acı bir şekilde ortaya çıktığı bu davalarda, sanıklara kanunun öngördüğü cezalar dahi verilmez-

ken, uygulanan indirimlerle kadınların vücut bütünlüğünü ihlal eden, saldıran, tehdit eden, tacizde bulunan, öldürenler adeta ödüllendiriliyor.

Hatice Çelik eşi tarafından öldürülen kadınlardan biri. Bir hemşire. Öldürülmeden önce, kendisine telefonla tehdit mesajları gönderen eşinden şikayetçi oluyor. “Seni öldürecek”, “Ölümün benim elimden olacak” şeklinde gayet açık ve net tehditler ki savcı dava açıyor. Yapılan yargılamada sanığa para cezası veriliyor ama ne ceza! Verilen para cezası, kararda yazılan avukatlık ücretinden daha az. Avukatlık ücreti yargılamanın yapıldığı tarihte 1.500 TL. Varın gerisini siz düşünün. Üstelik bu para cezası bir de erteleniyor! Bu davadan kısa bir süre sonra Hatice, eşi tarafından öldürüldü. İnsan düşünmeden edemiyor; gerçekten önleyici bir ceza verilseydi, belki de Hatice hala oğlunun yanında olabilirdi.

Bir cinsel saldırı davasında, kadının olaydan dört ay önce sanıkla çekilen bir fotoğrafını ‘rızası var’ olarak yorumlayıp beraat kararı veren mahkeme heyetinin, “Peki siz aile içi tecavüz davalarında nasıl karar vereceksiniz, nikah fotoğrafı var diye aile içinde olan cezasız mı kalacak?” şeklindeki sorumuz (ki bu sorudan çok bir isyandı) karşısında hiç bir şekilde cevap vermemesi, yargının kadınlara bakışını sarsıcı bir şekilde göstermiş olmuyor mu?

Herhangi bir adliyede hemen her gün bir kadının haykırışı duyulur: “Bu mu adaletiniz!” Çünkü, boşanmak istediğinde öldürülen, erkeklerle konuşuyor diye töre cinayetine kurban giden, yemeğe tuz koymadığı için dövülen, cinsel tacize uğrayan, işyerinde eşit işe eşit ücret alamayan kadınlar için adalet, sadece bir kelime olarak var. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Bir kadın cinayeti davasında örneğin, mahkemenin “haksız tahrik” indirimi uygulamadan karar vermesi “örnek karar” diye değerlendiriliyor ve bu sevindirici bir hal olabiliyor. Oysa, mahkeme sadece kanunu uyguluyor, yani görevini yapıyor. Örneğin kadının çantasında doğum kontrol hapı bulundurması, telefon rehberinde erkeklerin isimlerinin bulunması “haksız tahrik” nedeni sayılabiliyor. Oysa bunlar gayet doğal ve hukuka aykırı da değil. Yani zaten çoğu zaman istenen

Herhangi bir adliyede hemen her gün bir kadının haykırışı duyulur: “Bu mu adaletiniz!” Çünkü, boşanmak istediğinde öldürülen, erkeklerle konuşuyor diye töre cinayetine kurban giden, yemeğe tuz koymadığı için dövülen, cinsel tacize uğrayan, işyerinde eşit işe eşit ücret alamayan kadınlar için adalet, sadece bir kelime olarak var. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Bir kadın cinayeti davasında örneğin, mahkemenin “haksız tahrik” indirimi uygulamadan karar vermesi “örnek karar” diye değerlendiriliyor ve bu sevindirici bir hal olabiliyor. Oysa, mahkeme sadece kanunu uyguluyor, yani görevini yapıyor. Örneğin kadının çantasında doğum kontrol hapı bulundurması, telefon rehberinde erkeklerin isimlerinin bulunması “haksız tahrik” nedeni sayılabiliyor. Oysa bunlar gayet doğal ve hukuka aykırı da değil. Yani zaten çoğu zaman istenen

►sadece kanunda yazılı olanın uygulanması oluyor ve ama için bunun dahi mücadele etmek gerekiyor.

SOMA'DA ADALET KATLIAMI

Kamuoyunun yakından takip ettiği, acaba mahkeme ne karar verecek, adalet yerini bulacak mı diye beklediği davalardan da, adaletin tatmin edildiği bir sonuç çıkmıyor. "Adalet istiyoruz" cümlesi boğazımızda takılı kalıyor. Bunun en acı örneği, yakın zamanda karara bağlanan Soma davası oldu. Bundan dört yıl önce ülke tarihinin en büyük maden faciasında 301 maden işçisi hayatını kaybetti ve 486 maden işçisi yaralandı. İşte bu davada dört yıldır adalet talebi ile mahkemenin yolunu aşındıran eşlerini kaybetmiş kadınlar, çocuklarını kaybetmiş anne-babalar bir kez daha yüzlerine tokat gibi çarpan bir kararla kalakaldılar. 301 işçiyi göz göre ölüme gönderen ve tedbir almayan işveren ve vekilleri hakkında 15 yıl ve 22 yıl arasında değişen hapis cezaları verildi. Şirketin patronu hakkında ise beraat kararı verildi. Çünkü mahkeme nezdinde bu bir kaza! Kamuoyunda büyük yankı uyandıran, ülkenin en büyük işçi katliamında böyle bir ceza verilince, işçilerin adalet talebinin de mahkemeler nezdinde pek dikkate alınmadığı en çarpıcı şekilde bir kez daha görüldü.

Üstelik, Soma davası için verilen bu karar, "emsal" olarak başka bir mahkeme tarafından da hemen uygulandı. Makinelerin durmasının yasak olduğu ve işçilere çalışan makinelerin temizliğinin yaptırıldığı bir işyerinde, parmaklarını makineye kaptıran işçinin ne kadar da kusurlu olduğunu; limanda tonlarca ağırlığında konteynerin altında ezilen işçinin aslında daha dikkatli olması gerektiğinin söylendiği; yıllarca tatil yapmadan çalışan işçi yıllık ücretli izin hakkını talep ettiğinde hakimin "hiç izin yapmadan çalışılır mı" diye inanmadığı; çalışma hayatının gerçeklerinden (siz bunu kapitalizmin acımasızlığı diye okuyun) kopuk bir yargının işçiler için adalet sağlayacağını, hakkını tam olarak teslim edeceğini söylemek çok zor.

ÇİĞLIĞIMIZ SUSMAYACAK

"Adalet istiyoruz" diye haykıran ailelerin, kadınların, gençlerin, çocukların, sendikaların, partilerin yakından takip ettikleri bir dava daha var. Yazının yazıldığı tarihlerde henüz kararı açıklanmayan ama sonuçlanması beklenen bir dava. Ülkemizdeki en büyük katliam olan 10 Ekim 2015'te yaşanan Ankara Garı Katliamının davası. 103 kişinin yaşamını yitirdiği katliamdan bir yıl sonra başlayan yargılama süresince, son derece organize bir biçimde planlanan katliamla ilgili ihmali ve sorumluluğu ortaya çıkan hiç bir kamu görevlisi hakkında değil dava açmak soruşturma izni dahi verilmedi. Failleri korunarak adeta geliyorum diyen katliam dosyasındaki pek çok delil hiç araştırılmadı, ifadesi alınması gerektiği halde alınmayan kişiler var... Kamuoyundan kaçırılmak istenen dava, mahkeme heyeti tarafından alelacele karara bağlanmak istendi. Bütün bunlar ölen evlatları, eşleri, yoldaşları için ama daha da ötesi başka katliamlar olmasın diye yıllardır "Gerçek bir adalet" çığlığı atanları tatmin edecek bir karar çıkmaya çağının göstergesi oldu aslında. Ama

görünen bir şey daha var; bu katliamın arkasındaki gerçekler aydınlatılmadığı, gerçek sorumlular yargılanıp cezalandırılmadığı müddetçe, "Adalet" çığlığı da susmayacak.

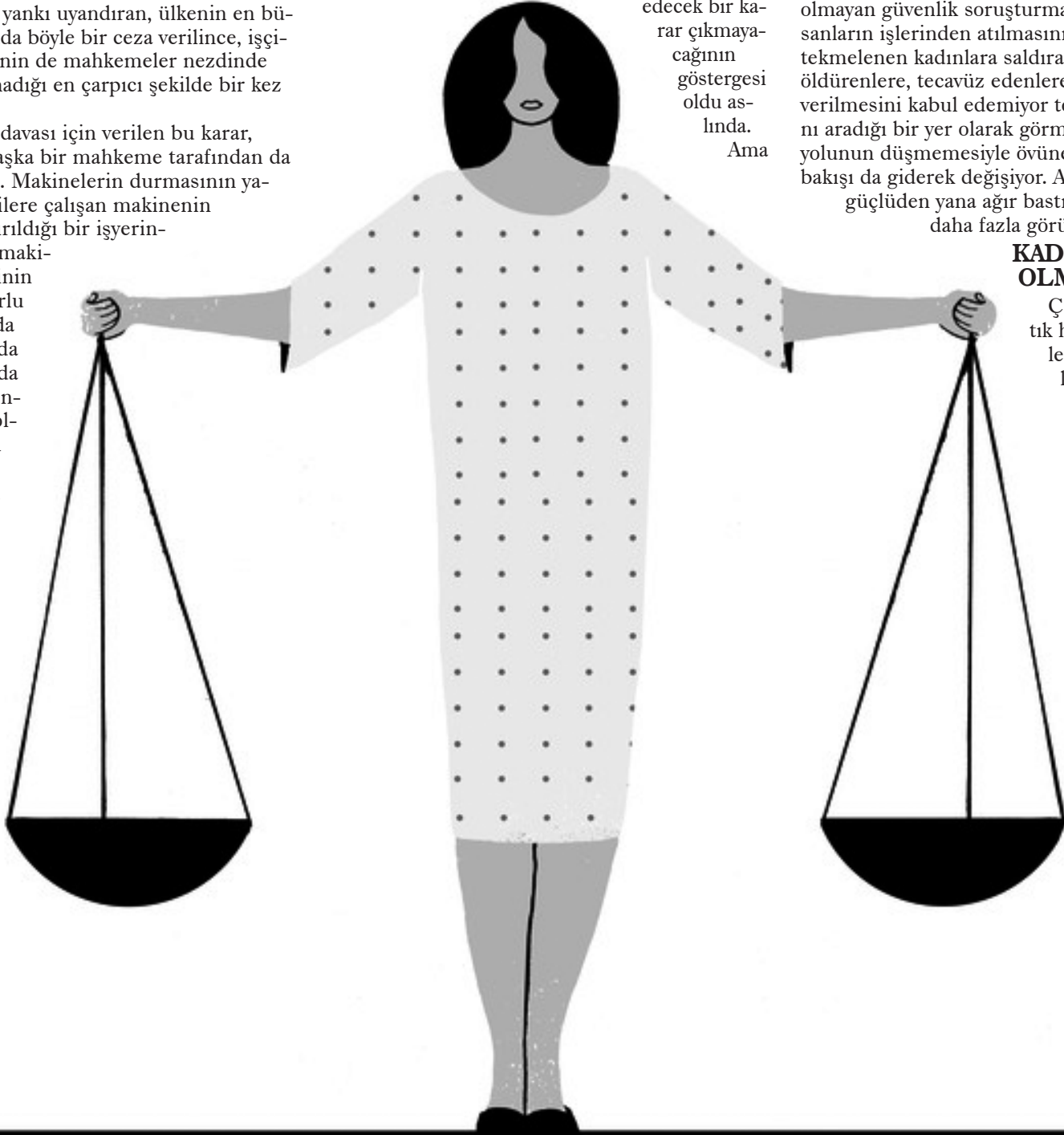
GÜÇLÜNÜN ADALETİ

Siyasi iktidar tarafından yargının araçsallaştırıldığı bir dönemi yaşıyoruz. İktidara en küçük bir eleştiri yapan kişinin kendini hızla hakim karşısında savunma yaparken bulması işten bile değil. Sosyal medya paylaşımları nedeniyle gözaltına alınanlar, yazdığı bir yazı nedeniyle yargılananlar, gösteri hakkını kullanıp kendini nezarete bulanlar... Yargı mekanizması içindeki görevlilerin, siyasi iktidarı korumak adına, dava açmaktan, yayını yasağı getirmekten, tutuklamaktan hiçbir şekilde imtina etmediği ortada. Öte yandan insanlar, OHAL yasaları ve KHK'larla, en temel haklarını kullanamaz hale gelmiş durumda.

Yargının adeta bir sopa gibi kullanılması karşısında toplumda adaletsizliğe karşı tepki de büyüyor. Yaşlı bir emekli öğretmenin facebook paylaşımı nedeni ile gözaltına alınmasını, içeriği belli olmayan güvenlik soruşturması gerekçesi ile insanların işlerinden atılmasını, şort giydiği için tekmelenen kadınlara saldıranların korunmasını, öldürenlere, tecavüz edenlere ödül gibi cezalar verilmesini kabul edemiyor toplum. Yargıyı hakkını aradığı bir yer olarak görmeyen, adliyeye hiç yolunun düşmemesiyle övünen insanlarımızın, bu bakışı da giderek değiştiriyor. Adaletin terazisinin güçlüden yana ağır bastığını her geçen gün daha fazla görüyor artık.

KADINLAR OLMADAN OLMAZ

Çünkü adaletsizlik artık her yerde! Gelir adaletsizliğinden örgütlenme hakkına, düşünceyi ifade etme özgürlüğünden yaşam hakkına, çalışma hakkına, vücut bütünlüğünün korunmasına kadar, ayrımcılık yasağına, kadınların, emekçilerin, gençlerin, muhaliflerin hayatlarında adalet yok artık. Bu yüzden ülkenin demokratikleşmesi için verilen her mücadele, adalet talebini de içeriyor aslında. Bu mücadele, adaletsizliği hayatının her alanında iliklerine kadar yaşayan kadınların gücü, sözü, birliği, eylemi olmadan kazanılmaz.

Canımızın hiçe sayılmasına izin vermeyeceğiz

Sıla ALTUN
Ankara

Sule Çet' in cinsel saldırıya uğrayıp öldürülmesinin üzerinden üç ay geçti. İlk başta sanıkların verdiği ifadeye göre bir plazanın 20. katından atlayarak intihar ettiği belirtilmişti. Fakat otopsi sonucu ve olay yerindeki araştırmalar bunun doğru olmadığını gösterdi.

Şule Çet, Gazi Üniversitesi Tekstil Tasarımı Bölümünde ikinci sınıf öğrencisiydi ve okurken aynı zamanda eğitim masraflarını karşılamak için çalışıyordu. Fakat çalıştığı iş yeri kapandığı için işinden olmuştu. Çalıştığı iş yerinin ortaklarından biri olan Çağatay A. Şule'ye başka bir iş bulabileceğini söyleyerek onu bir iş görüşmesine çağırmış; arkadaşı Çağatay A, arkadaşı Berk A. ve Şule, Şule'nin öldürüldüğü plazaya geçmişlerdi. Plazadayken, Şule arkadaşlarına adamın ona taktığı ve oradan çıkamadığı mesaj atmıştı. Daha sonra zanlıların ifadelerine göre Şule plazanın 20. katından atlayarak intihar etmişti. Şule atlamaya çalışırken Berk A. orada değilmiş, güya Çağatay A. onu tutmaya çalışmış ve Şule'nin tırnakları zanlının koluna batmış. Şule'nin tırnak arasından çıkan DNA bu şekilde açıklanmaya çalışılmıştı. Çok geçmeden Şule'nin kanında uyutucu bir madde olduğu ve cinsel saldırıya maruz kaldığı ortaya çıktı. Bunlar ortaya çıkana kadar Şule'nin arkadaşları, ailesi Şule'nin intihar etmediğini, olayın bir cinayet olduğu defalarca belirtti. Zanlılar ise olaydan bir buçuk ay sonra ise ancak tutuklanabildiler.

Şule gibi birçok kadın cinsel saldırıya uğrayıp öldürüldü ve öldürülüyor. Devletin bu konuda yaptığı şey ise ancak gözaltına alıp salmak, ta ki ciddi bir kamuoyu oluşana kadar.

SÖZDE ÇÖZÜMLER: İDAM VE HADİM

Uzun zamandır cinsel istismar vakaları bahane edilerek uygulamaya sokulacağı söylenen iki ceza var: İdam ve hadım. Özellikle artan çocuk istismarı ve çocuk cinayetleri kullanılarak bu sözde çözümler bizlere kabul ettirilme-

ye çalışılıyor. İdam ve hadımın insanlık dışı birer ceza yöntemi olması bir yana, bizlerin bu konu ile ilgili sorması gereken birçok soru var. Kadın cinayetlerinde, çocuk cinayetlerinde, istismar vakalarında mevcut hukuk sistemindeki cezalar dahi uygulanmazken idam ve hadım nasıl uygulanabilir? "Gece sokağa çıkan kadın tecavüzü hak eder", "Bir kereden bir şey olmaz" zihniyetini taşıyan bir hükümet "bu konulara karşı samimi(!)" görüntüsü oluşturmak için mi bu tür cezalar istemektedir? Bu cezaların hedefi aslında tecavüzcüler ve katiller midir?

İdam ve hadım cinsel istismarın önlenmesini sağlayacak yöntemler değildir, ki idam ve hadımın birer ceza olarak uygulandığı ülkelerdeki istismar vakalarının sayıları bizlere bunu açıkça gösteriyor. Ayrıca bu tür cezalar suçun bireyselleşmesine ve istismarcının sapık ya da hasta biri olarak görülmesine yol açıyor. Fakat bizim için aslolan kadına ve çocuğa yönelik cinsel istismarı ve şiddeti toplumsal ve politik bağlamından koparmamak olmalı. Cinsel istismarı önlemeye, mağdurları korumaya ve toplumsal eşitliği sağlamaya yönelik politikalar üretmekten başlamak gerekiyor.

DAYANIŞIRSAK BAŞARABİLİRİZ

Kadına ve çocuğa yönelik cinsel saldırı vakalarında devletin yapmadığı fakat bizim yapabileceğimiz şey birbirimizle dayanışarak kadını, çocuğu zayıf birer obje haline getiren bu sisteme karşı sesimizi yükseltmektir. Şule'nin vakasında birbirimizle dayanışmanın, "parası olan düdüğü çalar" sistemini nasıl zorladığını gördük ve birlik olursak daha fazlasını da başarabiliriz. Son olarak bir üniversite öğrencisi olarak dayanışmanın bir diğer ayağı ODTÜ Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Topluluğunun başlattığı ve tüm üniversite topluluklarını desteğe çağırdığı imza kampanyasından bir alıntıyla yazımı noktalamak istiyorum: "Şule için adalet istiyoruz! Üniversite gençliği olarak arkadaşlarımızın hayatlarının hiçe sayılmasına ve yaşananların üstünün kapatılmasına müsaade etmeyeceğiz. Katiller cezalarını bulana kadar, gerçek adalet sağlanana kadar bu davanın takipçisiyiz. Bir kişi daha eksilmeyeceğiz!"

Annem 'Akşamları ıslık çalınmaz' derdi!

Zelal ARAR / Ayşegül NARİN
Adıyaman

Islığın geldiği yöne bakmamaya çalıştı. Adımlarını hızlandırırken sokak lambalarının birçoğunun bozulmuş olduğunu fark etti. "Hay Allah! Bir bu eksikti" diye geçirdi içinden. Saat akşamın 11'i idi.

Bu kadar sessiz miydi bu sokak? Halbuki kaç defa geçmişti buralardan. Tüm bunları içinden geçirirken kaldırımdan inip sokağın ortasına doğru yürümeye başladı. Apartmanların balkonlarına bakıp belki birilerini görürüm umuduyla ilerliyordu o ıssız sokakta.

Arkadaşının düğününden geliyordu. Büyükçe küpeleri, gözleriyle ahenk içerisinde olan askılı mavi bluzu, mini eteği ve hızlanan adımlarından canını yakan topuklularıyla çok güzel görünüyordu.

Eski mahallesini geçirdi aklından. 4 yıl önce taşınmışlardı oradan. Evlerinin bulunduğu sokakta dilediğince top koşturur, saklambaç oynarlardı. Ne çok severdi yaşlılarıyla bisiklete binip pedalları gökyüzüne çıkmak istemesine hızla çevirmeyi.. Tatlı bir tebessüm etti bunları anımsarken.

Yine o ıslık sesi geldi. Takip edildiği hissi onu gittikçe ürkütüyordu. Eve daha on dakika vardı tahminine göre. Belediye otobüsleri ara mahallelerden geçmediği için yürümek zorundaydı. Çalan telefonunun sesiyle irkildi. "Tamam anneciğim geliyorum merak etme" dedi tedirginliğini belli etmeden. Korktuğunu belli etmemeliydi.

Çok şey atlatmıştı... Küçüklüğünde kimseye anlatamadığı, anlatmaktan çok korktuğu o kötü an'lar, cılız bedenine dokunan o çirkin eller geldi aklına.

Birileri "Sus" işareti yapardı. Çocukluğunun en masum bakışları çaresizliğine mahkum olmuştu o zamanlarda. Tüm bunları yaşarken geçirdiği değişim okuldaki rehber öğretmen tarafından fark edilince daha fazla susamamıştı. Ağlayarak ama neden ağladığını bile bilmeden anlatmıştı her şeyi öğretmenine. Sonunda ailesi de durumu öğrenmiş, gereken cezayı almıştı onu susturanlar. Ne susmak ne de korkmak vardı artık onun hayatında...

"Sonunda ışığı yanan bir sokak lambası" diyerek derin bir nefes aldı. ıslık seslerinin de son bulduğunu fark edince artık daha iyi hissediyordu kendini. Önünden geçtiği apartmanın ikinci katında oturan kadını hatırladı. Birkaç gün önce erkek arkadaşıyla sarıldığı için mahalleli tarafından darp edilmiş, çocuklara kötü örnek olmasından endişe edilerek hakaretlere uğramıştı. Ne çok isterdi şimdi onun yanında olup ona sarılarak teselli vermeyi... Kızgındı mahalledekilere. Bunca yaşanan taciz ve tecavüzler, erken yaşta zorla evlendirilenler, hastanelerde henüz erginleşmemiş bedenlerinde can taşıyanlar... Hangisine tepki göstermek gerekirdi?

Sarılmak bu kadar mı tehlikeli bir eylemdi?

Tüm bunları düşünürken sonunda eve vardı, çantasından anahtarları çıkarıp sessizce kapıyı açtı. Salondaki kanepeye oturup dinlenmek istedi. Göz kapakları ağırlaştı iyice. "Annem akşamları ıslık çalınmaz derdi" diye mırıldandı yavaşça. Uyuyakalmıştı çoktan...

Sevgi ve dayanışma hayata bağlıyor

Mevhibe AKDENİZ
Sultangazi / İstanbul

Beş sene önce bir öğleden sonraydı. Evde yalnızdım, kapı çaldı. Gelen bir yakınımın 14 yaşındaki kızındı. Çok kötü durumda, dokunsam elimde kalacak haldeydi. Mutfağa geçtik, sandalyeye oturttum. “Ne olduğunu anlatmak ister misin?” diye sorduğumda kafasını sallayarak “Hayır” dedi.

Yazarak daha rahat anlatabilir diye düşünerek kağıt kalem getirdim, arkamı dönüp işimi yapmaya devam ettim. Yazmayı bitirince kağıdı aldım ve okumaya başladım...

Yıllardır maruz kaldığı istismarı anlatıyordu yazdıkları. İlk altı yaşındayken istismar edilmişti ve bu istismar aralıklarla 11 yaşına kadar devam etmişti. Bunu ailesiyle konuşamadığını, korktuğunu yazmıştı ama istismar edenin kim olduğu ile ilgili en ufak bir bilgi yoktu. Önce “Yazamam” dedi ama ona inandığına ve destek olmaya çalıştığına ikna olunca yazdı.

İstismar eden yengesinin erkek kardeşiymiş. Aralarında 5 yaş var, yani kız 6 yaşındayken çocuk da çocuk denilecek yaştaymış. Kız 11 yaşındayken çocuk 16-17 yaşlarında... Yaz dönemlerinde ve sömestr tatillerinde ablasının yanına geldiğinde yaşadığı istismarı yıllarca herkesten saklamış, kendi iç dünyasında büyütmüş. **‘İNSANLAR DUYAR, KÖTÜ OLUR!’**

“Ailene anlatmalısın” dedim. Korkuyordu, her durumda yanında olacağımı söyledim. Ertesi gün annesiyle görüşmek üzere evlerine gittim. Anne anlamıştı bir şeyler olduğunu. Bana tek bir soru sordu; “Kim?” Çünkü çocuğunun ruh hali iyi değildi; ağlama krizlerine girmesi, intihar teşebbüsleri...

Kim olduğunu öğrendiğinde fenalaştı annesi, onu sakinleştirmekle uğraşırken çocuk geldi. Fail yıllarca susması için tehdit etmiş; “Söylersen seni öldürürler” gibi şeylerle konuşmasını engellemiş. Yıllar sonra dökebilmişti içini ama hâlâ korkuyor, kendini suçluyordu. Anne telesa kapılmıştı; “İnsanlar duyar, babası duyar, kötü olur...” Bana düşense ona güç ve güven vermektir.

Anne çocuğunun yaşadıklarını bir türlü anlatamıyordu babaya. Bir akşam anne, baba ve ben dışarıda bir yerde oturduk. Her şeyi eksiksiz anlattım. Adam şoka girmiş gibiydi,

Her şeyi eksiksiz anlattım. Adam şoka girmiş gibiydi, hiç konuşmadı. Bir süre düşündükten sonra sadece “Ne yapmamız gerekiyor” dedi. Önce çocuğun tedavi olması gerektiğini söyledim. Baba “Çocuğumun arkasındayım” dedi.

hiç konuşmadı. Bir süre düşündükten sonra sadece “Ne yapmamız gerekiyor” dedi. Önce çocuğun tedavi olması gerektiğini söyledim. Baba “Çocuğumun arkasındayım” dedi. Önce bir psikolog bulduk. Bu görüşmeden sonra psikolog “Bu adli bir vaka, mahkemeye siz taşımazsanız ben taşımak zorundayım” dedi. Psikolog da böyle konuşunca aile artık olayı adli mercilere taşımak durumunda kaldı.

O EVDE OLMAKTANSA HASTANEDE OLMAYI TERCİH ETTİ

Mahkeme süreci 1-2 yıl kadar sürdü. Dava gününden önce baba aile büyüklerini toplamıştı evinde. Aramızda kirvelik bağı olduğu için ben de çağrıldım. Baba durumu aile büyüklerine anlattı, çocuğunun yanında olduğunu, onu asla yalnız bırakmayacağını söyledi. Amcası, istismar edenin kayını olduğunu öğre-

nince “Böyle bir şey ispatlanırsa onu yaşatmam, öldürürüm” gibi sözlerle esip gürlüdü.

Ertesi gün anne ve çocukla birlikte otururken amca beni aradı ve evine çağırdı. Orada söylenecek herhangi bir şeyde zan altında kalmak istemedim. Anne ve çocukla birlikte fittim. Onları beklemedikleri için şaşırılmışlardı. “Canım burası İstanbul, okula gidip gelirken dışarıda başına bir iş gelmiş olmasın?” gibi şeyler söylemeye başladılar. Bizse “Sizinle bu durumu konuşmayacağız, bu adli bir durum. Siz istediğiniz şeye inanın ya da inanmayın, sonuçta burada bir çocuk yıllardır kendi içinde bir travma taşıyor. Biz çocuğumuzu kaybetmek istemiyoruz; onu hayata kazandırmalıyız” dedik ve oradan ayrıldık.

Tedavi süreci başlamıştı. Adli Tıp muayenesi gerekiyordu. Bir gün işteyken beni aradı ve “Teyze ben çok korkuyorum, bacaklarımı kontrol

edemiyorum, titriyorum” dedi. Bekaret muayenesi yapacaklardı ve bu çok ağır bir şeydi. Muayeneden sonra “Çok korktum, çok zordu ama işte yaptım” dedi.

Ağır ilaçlar kullanmaya, sürekli uyumaya ve hiçbir şeye tepki vermemeye başlamıştı. Anne ve baba da kötü durumlardı, ama güçlü durmaya çalışıyorlardı. Yine bir gün telefonum çaldı, arayan diğer yengeydi. “Çabuk yetiş” diyordu, “Anne çok kötü durumda, çocuğu Bakırköy’e yatırdılar.” Nasıl koştuğumu hatırlamıyorum. Evde kızılca kıyamet kopuyordu, sonra durum aydınlığa kavuştu, bunu bizim kızımız istemişti. Evin içinde o duvarları, hiçbir şeyi görmek istemediğini söylemişti. Bir hafta hastanede yattı.

‘YAŞADIKLARIM AĞIR, AMA AYAKTA DURMALIYIM’

Bu bir hafta bile ona iyi gelmişti. “Çok ağır şeyler yaşadım, ama benden daha kötü durumda olan insanlar gördüm. Daha büyük travmalar yaşayan küçük kızlar... Bu iyi bir şey değil, ama ben daha iyi olmalıyım” demişti. Tedavisine devam etti, bu arada mahkeme de sürüyordu. Karşı taraf ise sosyal medya üzerinden tehdit dolu mesajları, paylaşımları oluyordu.

Mahkemeye tanık olarak çağırıldım. Çocuk o arada askere gitmiş gelmiş, sanık koltuğunda oturuyordu. Komşuların yanısıra amca da şahit olarak dinlendi, anlattıkları herkesi şaşırtmıştı. Olay açığa çıktıktan sonra eşiyile birlikte konuştuklarında zanlının “Kesinlikle bana iftira atılıyor. Ama ikna olmuyorsanız ben askere gidiyorum, kızını babamlara bırakın, ben döndüğümde evleneyim” dediğini anlatmıştı. İşte bu şahitlik, mahkemenin seyrini değiştirmişti. İki yılın sonunda mahkeme çocuğu suçlu buldu. Ancak ikisinin de o yaşta çocuk olduklarına karar verip çocuğa ceza vermedi. Baba temyize gitti. Mahkeme hâlâ temyiz aşamasında.

YARALARI SARAN DAYANIŞMA

Zaman hiçbir şey unutturmuyor, fakat yaralar kabuk bağlıyor. Kızımın tedavisi uzun süre devam etti. Öz güven sahibi genç bir kadın oldu artık. Şu an cıvıl cıvıl, hayat dolu. Ailesinin dik duruşu, onu kucaklaması, sonuna kadar yanında olması bir çocuğu hayata kazandırdı. Işıl ışıl gözleriyle bakıyor etrafına artık, hayata bağlanmış gözleriyle...

Çocuklar evin önüne çıkmaya korkar oldu

Hatice BOYRAZ
Yenimahalle / ANKARA

Gün geçmesin ki bir çocuk istismarı veya çocuk kaçırma olayı (sadece haziran ve temmuz ayında 6-7 çocuk kaçırılıp öldürüldü) duymayalım. Kaçırılan çocukların ölüm haberini almak ise korkunç ve kahredici. Bütün bu yaşadıklarımız artık biz ebeveynleri çocuklarımızı bir dakika gözümüzün önünde ayıramaz duruma getirdi. Bir de bunun yanında çocukların yaşadığı travmalar var. Çünkü her yerde bu korkunç olaylar konuşuluyor.

Haziran ayında kaçırılan çocuklardan minik Leyla'nın akrabası tarafından kaçırılıp öldürüldüğünü 9 yaşındaki kızım arkadaşlarından öğrenip eve gelince "Anne biliyor musun kaçırılan çocuk bulunmuş. Hem de akrabası yapmış o kötü şeyleri" diyerek tedirginliğini dile getirdi. Kızım çok korktuğunda benimle paylaşır hemen. Çocuklar da bir şekilde bütün bu olaylardan haberdar oluyorlar, arkadaşlarıyla konuşuyorlar, metroda, otobüste, televizyonda, gazetede ve tabii ki sosyal medyada çocuk kaçırma olaylarının olduğunu, çocuklara çok kötü şeyler yapıldığını öğreniyorlar. Bütün bunları duyan çocukların psikolojileri de tıpkı biz ebeveynlerinki gibi bozuluyor. Çocuklar evin önüne çıkmaya korkuyor, kendi odasında yatmaya korkuyor, yolda yürürken bir saniye anne veya babasının elini bırakmıyor. Sürekli bir tedirginlik, kaçırılma korkusu yaşıyorlar. Çocuklarımızın kendine ve kimseye güvenmeyen bireyler olarak yetişeceği düşüncesi haliyle bizi endişelendiriyor. Buna çözümlü yine biz anne babalar bulmak zorundayız. İlişkilerimizi geliştirecek

Çocukların kaçırılması ve çocuk istismarı haberlerinden yalnızca biz anne-babalar tedirgin olmuyoruz. Akli eren, sosyal medya kullanan çocuklar da artık dışarıya çıkmaktan tedirgin.

kendimizi ve çocuklarımızı yalnızlaştırmadan bütün bunların üstesinden gelebiliriz diye düşünüyorum.

'ÇOCUKLAR NİYE SUSSUN ANNE!'

Ne zaman çocuklara yönelik saldırılar olsa yetkililer hep bir ağızdan "hadım ve idamı" gündeme getiriyorlar. Ama biz biliyoruz ki ne idam ne hadım bütün bunlara çözüm olmayacak. Özellikle kadınlar bu konuda çok tedirgin. Okula giden çocukları varsa gidip okulun önünde bekliyor. Yaz ayı geldi, okullar tatil. Eğer evde çocuklara göz kulak olacak kimse yoksa çocukları tek başına evde bırakmıyorlar. Hoş çocuklar da bunca duydukları olaylar varken evde kalmak istemiyor haklı olarak. Her gün koşulları uygunsa ya işe götürüyor ya babayla dönüşümlü izin kullanarak çözmeye çalışıyorlar. Hani eylemlerde atılan "Çocuk susar sen susma" sloganı var ya kızım onu "Bu doğru bir slogan değil anne, neden çocuklar sussun" diyerek eleştirdi ve asıl çocukların susmaması gerektiğini söyledi. Onun için bu sloganın bir çocuk tarafından kabul görmediğini de sizinle paylaşmak istedim.

Güven duygumuzu yitirdik, sevgimizi yitirdik...

Hülya AKDAĞ
Alibeyköy / İstanbul

O boncuk mavisî gözleriyle bize "Beni neden yaşamdan kopardınız" diyen Leyla'nın; kocaman gülüşü ile "Eylül" ve kaybolan, kaybedilen çocukların hayattan koparılışının üzerinden daha bir hafta geçmişti. O kızgınlık, öfke, çaresizlik içerisindeki günlerden işe gittiğim bir sabah caddede bir çocuk bir anda fırladı önümüze. Nereden fırladığını bilemediğimiz iki ya da üç yaşlarındaki çekik gözlü ufaklık ipini koparan uçurtma misali koşuyordu. Etrafımıza baktık, telaşla "Kimi kimsesi yok mu" diye arandık bizimle aynı telaşa kapılmış karşı taraftan gelen kadın, başı boş koşan çocuğun önüne geçti ve tuttu. "Kimin bu çocuk" diye seslenirken biz de arkadan "Dur, koşma" diye bağırarak. Çocuk arabasıyla takipte olan dedesi "Ben buradayım" deyince derin bir "Oh" çektik.

Çok eskilere gittim bir anda, daha 2-3 yaşlarında iken sarı lastik çizmelerim elle rimde, ayaklarım yalın ayak babama gidiyorum diye evden epeyce uzaklaşmışım da bütün mahalleli beni arar olmuş. Babamın bir arkadaşı da beni bulup evimize getirmişti, hayal meyal hatırlıyorum. Annemin beni bulduğundaki sarılışını hiç unutamam. On üç yaşında evlendirilen annemin çocukluğundan mı, çaresizliğinden mi, ihmalden mi bilinmez doğup ölen 5 çocuğundan sonra yaşayan son çocuğu olmamdan dolayı üstüme titrediğini, eline ne geçerse yedirdiğini, gözünün nuru gibi baktığını hatırlarım bana.

KAPI KOMŞUMUZDAN ŞÜPHELENİR OLDUK

Mevsimlik işçi olarak çalışırdım annem, çoğu zaman tarlalara beni de götürürdü yanında. Konu komşu sahip çıkarlar, korur-

lardı. Çekinmemiz, korkmamız olmazdı. Çocuğu olmayan kadınlar çocuklarıymış gibi gözetirler, sevgiyle bakarlardı. Birlikte var olmanın, paylaşmanın olduğu topraklarda aynı tarlalarda ekmeğini kazanan, aynı yunaklarda çamaşır yıkayan, tenesindeki hamuru hep birlikte ekme yapan, tarlasındaki işi bitmeye yardıma giden, kadını, erkeği birlikte halay tutan bir coğrafyada büyüdük. Bizler de öyle öğrendik yaşamı çevremizden, ailemizden; paylaşmanın, birlikte yaşamının tadına vararak. Ama şimdi nasıl da bireysel yaşamlarımıza gömüldük; evrildik, değiştik "dönüştürüldük"... Bilerek ve isteyerek zarar verirdik korumasız bir çocuğa, bir canlıya. Duygularımız bile değişti. Korkar olduk sevmekten, dokunmaktan...

Gün geçmiyorki duymayalım ölüm, taciz, tecavüz, istismar vakalarını. İşe gidip geldiğimiz toplu taşımalarda ağlayan, azıcık muzırlık yapan çocuklara dahi sabır gösteremez olduk. Bir çocuğun başını sevmeyiz, saçlarını okşayamaz olduk. İki erkek çocuğum var, bu nedenle kız çocuklarına karşı hassasız. Eşim nerede kız çocuğu görse saçlarından sevmek ister. Ama duyduklarımız, okuduklarımız, yaşadıklarımız bizi çocukları bile sevmekten alıkoyar oldu. Uyarırdım eşimi, "Sakın dokunma çocuklara, dikkatli ol, yanlış anlaşılır" diye. O da kızardı bana "Hep kötüsünü düşünüyorsun" diyerek. Ama ilk defa kendisi dedi bana "Korkuyorum artık, psikolojim bozuldu. Nasıl kıyarlar masumlara" diye. Yine bir arkadaşımın eşi, komşusunun çocuğuyla bahçede bile yalnız kalmamak için çocuğu uzaklaştırdığından "korktuğundan" bahsetti. Bakışlarımız değişti topluluk olarak. Şüpheler bakar olduk kapı komşuya, arkadaşlara, babalara, ağabeylere, dedelere, enişte ve kuzenlere... Güven duygumuzu yitirdik, insanlığımızı yitirdik, sevgimizi yitirdik...

ÇALINAN HAYATLAR, UZAK SAVAŞLAR, 'DOKUNMAYAN' YILANLAR

'O günlerin hafifliğini özlüyorum'

Sarya TUNÇ

Cihatçı örgütler ve eylemleri Türkiye açısından çok yabancı olunmayan bir konu maalesef. Son yıllarda IŞİD terörünün Suriye'de özellikle Kürt Alevi ve Ezidi halkına yaşattıklarına tanık olan, ardından yüzlerce cana kıyan örneklerini biz-zat yaşayan en yakın komşulardan biri şüphesiz Türkiye oldu. Göç etmek zorunda kalan Suriyeliler vesilesiyle, Suriye'deki savaş hızla halk gündemine girdi. Hükümet, yardımdan veya çözüm girişimlerinden çok, bu durumu batıya karşı kullanmayı tercih etti orası ayrı, ama batıda Suriye savaşının en çok duyulduğu zaman, şüphesiz mültecilerin 'daha güvenli bir yaşam' için Avrupa topraklarına akması ile oldu. Savaşın onlardan kilometrelerce uzakta olduğunu sananlar, aynı bombalar batı topraklarında da patlamaya başlayınca biraz daha gündemlerine girdi IŞİD gerçeği.

Bu cihatçı örgütlerden bir diğeri Afrika kıtasındaki Boko Haram. İsmi ve eylemlerini en çok 2014 yılında bir okuldan 276 çocuğu kaçırdığında duyurdu. Hala bize bile -Türkiye'ye- uzak bir örgüt(!),

Avrupa'nın da dikkatini pek çekebilmiş değil. Nijerya Avrupa'ya bize olduğundan daha da uzak. Nijerya merkezli bölgeden kaçmaya çalışanların çok az bir kısmı Avrupa'ya ulaşabiliyor. Açlık, yoksulluk diz boyu.

Alman gazeteci Wolfgang Bauer bu gerçeğin yeterince araştırılmadığını fark edip 2015 yılında, aslında "bir beyaz olarak" kendisi için oldukça tehlikeli bir araştırma-ya girişti. Boko Haram tarafından kaçırılan ve sonra tesadüfen onun elinden kaçabilen

bazı kadınlarla görüşmeler yaptı ve bu görüşmeleri kitaplaştırdı Bauer. Kitap, 'Çalınan Hayatlar - Boko Haram ve Afrika'nın Kalbindeki Terör' ismiyle, Kor Kitap tarafından henüz Türkçeye kazandırıldı.

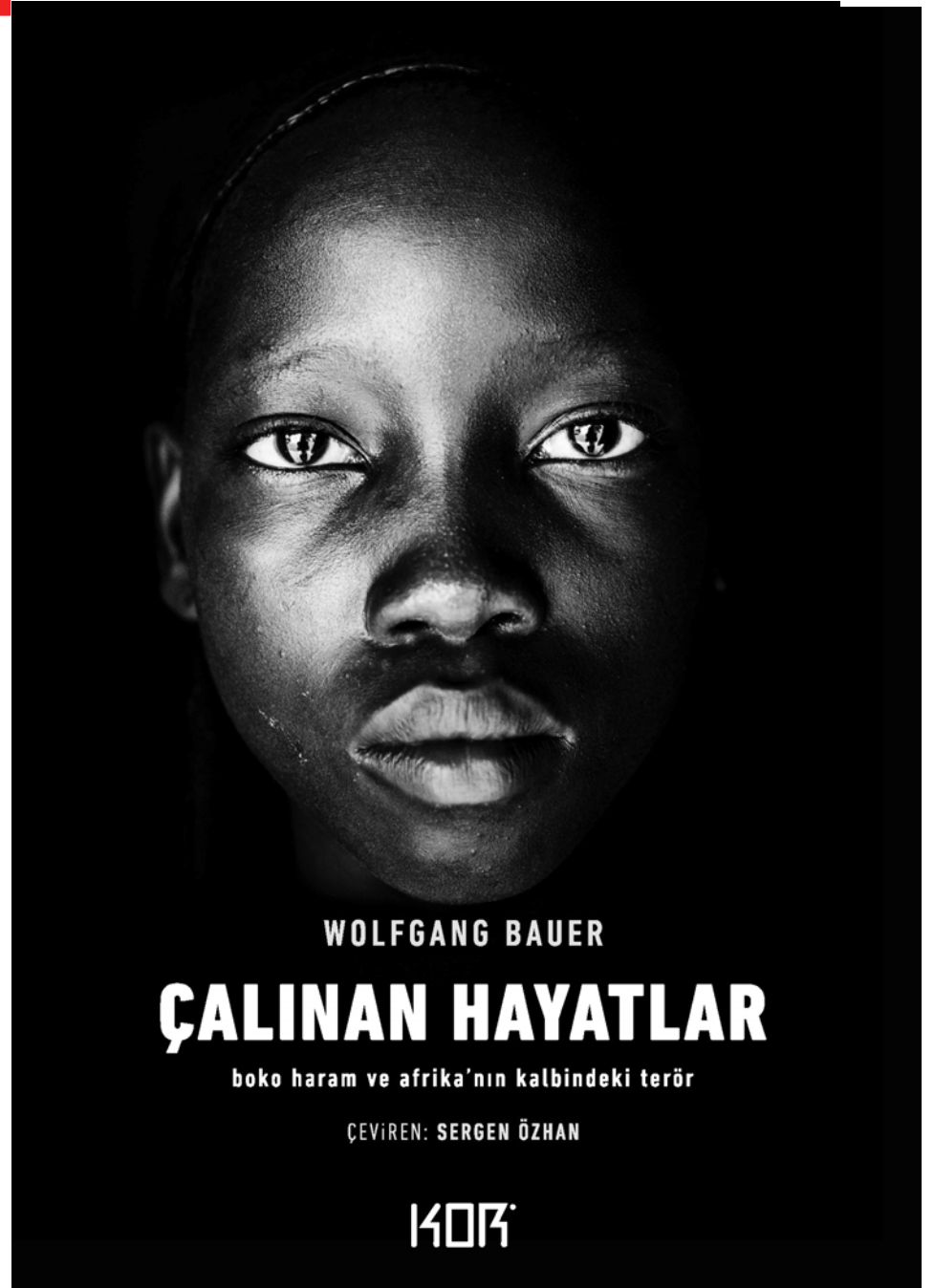
GERÇEKLE YÜZLEŞMEK

Kadınların anlattıkları sinirleri o kadar alt üst ediyor ki bir an gerçeklikle algınızı koparıp bir kurgu senaryo okuyor gibi hissediyorsunuz. Bunun gerçek olduğuyla yeniden yüzleşmek ise en korkunç olanı.

Bu kadınlar, bir şekilde, tesadüfen ölmeden Boko Haram'dan kaçabilmişler; canları sağ ama iyi değil. Her an yeniden kaçırılma tehdidi altındalar bir kere. En "iyi" durumda olanı, en fazla ailesinden bir kişinin sağ olduğunu biliyor, kaçarken yaşlı ve kaçamaz halde olan aile fertlerini örgütün insafına bırakmak zorunda olanlar var. Çoğu tecavüzcülerinin çocuklarını doğurmuş, onlara bakıp bakmama vicdan ikilemindeler.

Agnes şöyle tarif ediyor "Çocuğu sevmiyorum. Biliyorum, o suçları babası işledi, çocuk suçsuz. Doğumdan sonra bebeğe süt vermeyi reddettim. Diğer çocuklarım da bebeğin babasının, gerçek babalarının yani eşimin katali olduğunu biliyor. Sık sık ona bakıp aslında bu çocuğa karşı bir şeyler hissetmem gerektiğini düşünüyorum. Ama hiçbir şey hissetmiyorum. Onu öldürmem gerekirdi..."

Kaçabilip tesadüfen sağ kalan kadınlarınsa yaşayabilmek için ciddi entegrasyon sorunları var. Döndükten sonra artık devletin kıt kanaat sağladığı yardımlardan bile mahrum kalıyorlar. Tehlike altındaki köylerine dönüyorlar çünkü başka gidecek

WOLFGANG BAUER

ÇALINAN HAYATLAR

boko haram ve afrika'nın kalbindeki terör

ÇEVİREN: SERGEN ÖZHAN

1407

yerleri yok. Resmî kurumlardan uzak duruyorlar çünkü kendilerine kuşku ile baktıklarının farkındalar. Hatta aynı aile fertleri arasında bile bu güvensizliğin yaşandığını söylüyorlar.

'BANA SADECE İSMİMİ BIRAKTILAR'

Ordu kaçırılan ve bir şekilde kurtulan kadınlar için "normalleştirme kampları" kurmuş, ama kadınların söylediğine göre bu kamplarda onların sadece gardiyanları farklı; yine sorgulanıyor, tehdit ediliyor ve hatta dövülüyorlar.

Kaçırılmadan önceki günlerini tanımlarken, "O günlerin hafifliğini özlüyorum" diye bir cümle kurmuş Sadiya. Çok etkileyici. Aklıma Maraş Katliamında yaşamını yitirenlerden Ümmühan Duman'ın, evlerini basmaya gelen "komşuları" nı görünce eşine "Beni onlara bırakma. Beni sen öldür" diye yalvarması geldi. Aynı ağırlıkta acılar. Sadiya'nın psikolojisini ise şu cümleleri özetliyor: "Kocamla ben dükkâna özel bir ad koymuştuk, ama adını unuttum. Çok tuhaf, değil mi? Dükkânın adını unutmuşum. Artık başka birisiyim. Bana sadece ismimi bıraktılar."

ÇESARET VE UMUT YİNE DE VAR

Hala bilmiyoruz. Bize "dokunmayı" bize uzak sanıyoruz. Bilmeyince bir şeyler yapabileme ihtimalinden de uzaklaşıyoruz. Boko Haram gerçeği ve onun özelinde cihatçı örgütlerin kadınlara bakış açısını bu yüzden okumalıyız.

Asla bir başucu kitabı değil, asla uyumadan önce okuyabileceğiniz bir kitap değil. Bu kitap, rahatsız edici bir kitap. Yazılanlar/yaşananlar hayatın "tastamam" içinde, "tastamam" gerçek. Ve bu gerçek aynı rahatsız ediciliğinde yaşamaya devam ediyor. Yazarın notuyla; "Tam şu anda, hiçbir haritada yer almayan küçük bir köyde, her şey yeni baştan tekrarlanıyor."

"Eskiden kendimi güçlü bir kadın sanırdım, ama yanılmışım. Eğer Boko Haram tarafından bir kere kaçırıldıysanız, bir daha asla normal olamıyorsunuz."

Geriye isimlerinden başka bir şeyleri kalmasa da, bir daha asla eskisi gibi olamazlar da bu kadınlar acı ve şiddetle yoğrulmuş seslerini duyurma kararını almış; ve bu ses, cesareten, umuttan hiç de yoksun olmayan güçlü bir ses.

1 aylık Ömer bebek 10 saattir aç!

SUÇLU KİM?

Serap CAN
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği / İstanbul

Bir an kapıdan içeri kucağında bebekle bir kadın girdi. Ne istiyordu, ne anlatıyordu, neydi bu kadının derdi? Ne biz onun dilini biliyoruz ne o bizim. Biz anlayamasak da o ısrarla anlatmaya çalışıyor. Belki diyor; tek anlaşılır bir kelime ilaç olur derdime. Bebek uyuyor kucağında her şeyden bir haber. Öyle masum, öyle güzel; ama huzurlu bir uyku değil onunki.

Kadın belli ki bebeğin ya babaanesi ya anneanesi. Konuşarak anlatamayınca çantasındaki mama kutusunu ve biberonu gösteriyor. Mama kutusu boş, biberonun içine de su koymuş. Bebeği suyla avutmaya çalışıyor. O zaman anlıyoruz ne demeye çalıştığını. Bebeğin karnını bir an önce doyurmak için mama alamaya giderken, ikiz bebeği olan karşı komşumuza denk geliyoruz, durumu anlatınca da hemen gidip kendi bebeklerinin mamasından getiriyor. Hazırlayıp verdiğimizde mamayı soluksuz içişinden ne kadar aç olduğunu daha iyi anlıyoruz. Öyle yormuş ki açlık onu, doymaya başladıkça kapanıyor minik gözleri. Merak ediyoruz kadının yaşadıklarını. Hep konuşuyor hep bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Arapça bilen bir arkadaşımız geliyor sonra aklımıza hemen onu arıyoruz. Onun aracılığıyla biraz da olsa öğrenebiliyoruz hikayesini.

Kadın bebeğin babaanesi, bebeğin adı Ömer. Ömer daha 1 aylık, doğumdan sonra annesi terk edip gitmiş. Babaanne bakıyor Ömer'e. 8 kişi yaşıyorlar bir evde ama sadece Ömer'in babası çalışıyor. Devletten hiçbir yardım almıyorlar. Eve gelen parayla geçinemiyorlar. O yüzden bebeği mama da alamıyorlar. O yüzden Ömer 10 saattir aç. Babaanne de bebeğe yemek bulabilmek için çıkmış

dışarı o esnada denk gelip girmiş dernekten içeri. Ömer doyduktan sonra biraz olsun rahatlıyoruz. O esnada panodaki İranlı kadın posterini görünce duygulanıyor ve tutmaya çalıştığı gözyaşları bir anda boşalıyor kadının ve ağlayarak tekrar konuşmaya başlıyor. Ama bu sefer anlayabiliyoruz ne dediğini çünkü isyan var, öfke var sesinde, özlem var, hasret var gözlerinde.

Esnaf bir Suriyeli arkadaşı çağırıp, Ömer için mama ve kıyafet ayarlayacağımızı, elimizden geldiğince yardımcı olacağımızı söyledikten sonra Ömer ve babaanesi gidiyorlar.

BU HİKAYEYİ SİZLERLE PAYLAŞMAK İSTEDİM ÇÜNKÜ;

Birilerinin iktidar hırsıyla başlattıkları paylaşım savaşlarının sonucudur Ömer ve Ömer gibilerinin mahkum edildiği hayatlar.

Bu savaşların sonucudur insanların kendi topraklarını terk etmeleri, terk etmek zorunda kalmaları.

Bu insanlar savaşta yaşadıkları acılar azmış gibi bir de yaşayabilmek için gittikleri ülkelerde, "Geldiler burada sefa sürüyorlar, bizden çok para kazanıyorlar, devlet onlara her konuda olanak sağlıyor, hırsızlar, çok pisler, plajlarımızı işgal edip nargile içiyorlar, burada bunları yapana kadar gidip savaşınlar, ülkelerini korusunlar" gibi söylemlerle hep bir ötekileştirmenin hedefi olup her türlü hakarete, ayrımcılığa, suçlamalara, maruz kalıyorlar.

Ne Ömer'in ailesi ne de diğer yoksul Suriyeliler bu savaşın ve savaşın dayattıklarının suçlusuz. Sadece birilerinin refahını korumak için kimse ölmek istemez. Ne için, kim için savaşacağını bilmediğin bir savaşta ölmek istemez. Eğer bir suçlu arayacaksak bu masum insanlara bu hayatı reva görenlerde, bu insanların topraklarını işgal etmeye çalışanlarda ve bu suç ortak olanlarda aramalıyız.

Babaanesi 1 aylık Ömer'i getirdiğinde 10 saattir açtı. Ne Ömer'in ailesi ne diğer yoksul Suriyeliler bu savaşın suçlusuz. Eğer suçlu arayacaksak bu insanlara bu hayatı reva görenlerde aramalıyız.

Umutsuzluk çıkmazından inatla sıyrılan Leyla

Hasret KANAT

Leyla: Çocuk yaşta istismara uğrayan, tecavüzcüsüyle evlendirilen ve yaşamı şiddet dolu bir kabusla dönen, ancak bunları güçlenerek atlatan 27 yaşında üç çocuk annesi genç bir kadın.

Ağrı'nın bir köyünde yaşayan Leyla, kalabalık bir ailenin en büyük kızı. Kendi hikayesini anlatırken: "Memlekette benim gibi binlerce kız aynı durumu yaşıyordu" diyor.

11 yaşında askerden gelen amcasının oğlu tarafından tecavüze uğradığını anlatmakla başlıyor: "Okuldan geldiğim bir gün oldu her şey. Ne olduğunu, ne yaşandığını bilmiyordum. Üçüncü sınıftaydım, gömleğime kan değmişti o gün annem de "kızım genç kız oldu" diye sevinmişti.

Ertesi günü anneme anlatmaya çalıştım, o günden sonra okula göndermediler. Eve kapatmaya çalıştılar."

O süreçte psikolojisinin bozulduğunu ve intiharı bile düşündüğünü söylüyor Leyla, "Bizim coğrafyada zaten küçük yaşta evlendirilirdi kız çocukları, ama ben çok küçüktüm. 2-3 yıl kadar nişanlı kaldım. Tecavüz ne demek, evlenince ne olacak bildiğim şeyler değildi. Biriyle sözlüydüm, birilerinin gelini olmuştum. Ama ben bu durumun farkında bile değildim. Annem bana tecavüz eden adamı hep çok severdi. 'Nişanlısını görsün' derdi. Beni kandırarak ikimizi aynı odaya koyardı. Arkamdan kapılar kilitlenirdi. O oda da yine taciz ediyordu, dokunmaya çalışıyordu. Sırf bu yüzden annemi hiç sevmedim. Babamın da babalığını görmedim ama birkaç kez de olsa 'ben kızımı ezdirmem' demişti. Bunu yapmamış olsa da demişti."

**11 YAŞINDA TECAVÜZ
14 YAŞINDA EVLİLİK
15 YAŞINDA ANNELİK**

14 yaşına geldiğinde evlendirilen Leyla, daha evliliğin 15. günü şiddet görmeye başladı, elbirliğiyle hayatının nasıl elinden alındığını anlatıyor: "2-3 ay sonra hamile kaldım, sonra ilk çocuğum ben 15 yaşımdayken oldu. Acılar içinde ve istemeyerek doğurmuştum. Bu benim için doğum acısı değildi, başka bir acıydı. Şiddetin ardı arkası kesilmiyordu. Bedenime hükmettiği gibi beynime de hükmetmek istiyordu. Dayak, şiddet kesilmeyince 'en azından hamile kalırsam, dayak yemem' diye 17 yaşında bir erkek çocuk daha doğurdum. Zaten istemesem de çocuk yapmak zorundaydım."

Yaşamını bir kafese benzeten Leyla'nın hayatı çocuk doğurma ve şiddet gördüğü günler arasında geçti. İlk başlarda kaynanası ile birlikte aynı evi paylaşan Leyla daha sonra çocukları ve kocası ile birlikte gecekondudan bozma bir eve yerleşti. "O adam inşaatta çalışmak için başka başka şehirlere gidiyordu. Elimizde para yok, ne benim annem ne de kaynanam yardım ediyor. Çocuklarım aç yatıyordu. Ben antidepresan kullanıyordum. Çocuklarıma yemek yapamıyordum. Tandırdı ekmek yapmak istesem düşecekmiş gibi oluyordum. Zorlaya zorlaya kendimi çocuklar için yine yapıyordum. O evde o kadar çok perişan ve rezillik çektik ki ne kadar anlatsam az."

**ARTIK KENDİ AYAKLARI
ÜZERİNDE DURUYOR**

Defalarca intihara yönelen Leyla, intiharın bir çözüm olmadığını görünce başka kurtuluş yolları aramaya başladığını söylüyor: "Küçük eski bir telefonum vardı onda siyasi parti kadın örgütleri ne yapıyor diye bakmaya başladım. Mor Çatı'yı aradım. Çocuklarımla birlikte kaçıp Mor Çatı'da bir sığınmaevine yerleştik. Orada birkaç ay yaşadık. Bu arada köyde ne oluyor diye de merak ediyordum. Öğrendim ki annem 10 gün boyunca yemek yememiş, öldüğümü sanmış. Vicdan yapıp yerimi söyledim. O adam Mor Çatı'ya gelip yalvardı. Belki düzelmiştir her şey deyip çocuklarımla da alıp Mor Çatı'dan çıktım. Ancak en fazla 1-2 aydan sonra yine şiddet başladı."

Şiddet devam edince boşanmaya karar verdiğini ve bu süreçte koruma kararı aldığı anlatıyor Leyla: "1 ay boyunca çocuklarımla okula göndermedim evden dışarı çıkmadım. Bıçakla kapıma dayandı. Polisi çağırıyordum, polis gelene kadar kayboluyordu. Karşımdaki komşum biz evden çıkamıyoruz diye kendisine ekmek alınca bize de alıyordu."

Bu süreçten sonra başka bir yere taşınarak yepyeni bir yaşama başlayan Leyla, evde takı yaparak geçinmeye başladığını, gerektiğinde çocuklarıyla sokakta su sattığını, kuru temizlemecilik yaptığını ve çamaşır yıka-

arak ayakta kaldığını anlatıyor. Kocası nerede karşısına çıksa, nerede önüne taş konsa o düzeni yıkıp başka bir düzen kurmaya çalıştığını ekliyor. Tüm bunların yanında hala mücadele ediyor Leyla, iki yıldır çocuklarının velayetini almak için uğraşıyor.

**'BİZ KADINLAR
YAPABİLECEKLERİMİZİ
GÖREMİYORUZ'**

Çocuklarının tekrar aynı yoksulluğu ve şiddeti yaşamaması için bu uğraşa devam edeceğini söylüyor: "Çocuklarıma tekrar aynı yoksulluğu onlara yaşatmak istemiyorum. Yaşadığım tüm psikolojik sorunlarımı atlattım çocuklarım ve kendim için. Umudum ve gücüm var artık. Biz kadınlar yapabileceklerimizi göremiyoruz, göremediğimiz için de boyun eğmeye devam ediyoruz. Bakın en dipten, kendimce en iyi noktadayım. Yeter ki kurtulma arayışı olsun. Bu kurtuluşta dayanışma desteği sunan siyasi partiler, kadın dernekleri var. Kendinize inanın. Tırnağın varsa başını kaşırsın. Bu hayat bize tırnaklarımız ile kazıya kazıya yaşamamızı sunuyor. Kadınlar hep birlikte, el ele, omuz omuza olmalıyız."

Leyla bizlere hayatın en umutsuz noktasında; umudu yaratacak gücü kendisinde ve dayanışma da bulduğunu söylüyor. Oysa zaten bizi güçlü yapan şey 'yapabildiğimizi' görmek ve burada sadece kendimizi değil diğer kadınların da yapabileceklerini görüyoruz. Sırf bunun için bile daha fazla kadınıla değiştirmeyi mücadele etmeyi istiyoruz. Peki, siz bu umutsuzluk çıkmazından bizimle birlikte çıkmak istemez misiniz?

Kendi emeğiyle güçlenen **HASİBE**

Yasemin AKPINAR
Esenyalı / İstanbul

Birinin eline bakmaktansa çalışıp kendi emeğinle bir şeyler yapmak çok güzel. Kendin kazanıyorsun nereye harcayacağını biliyorsun. Eskiden tek başıma hareket edemezdim, dışarıya çıkamazdım, şimdi istediğim yere gidiyorum” diyor Hasibe.

Aslında uzun yıllardır aynı mahallede, hatta aynı okullarda okusak da Zeynep’le arkadaşlığımıza Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği vesile oldu. Çay eşliğinde yaptığımız bir sohbet sırasında Zeynep’ten dinledim annesinin hikayesini. Yaşadıklarını bir de Hasibe’den dinlemek ve sohbet etmek için evlerine gittim.

‘ÇOCUĞUM YAŞIYOR MU’ DİYE BİLE SORAMADIM

Diyarbakır’da başlıyor Hasibe’nin hikayesi. 1961 Diyarbakır doğumlu, dört çocuk annesi. 30 yıl önce gelmiş İstanbul’a. Henüz 17 yaşında bir çocukken halasının oğluya görücü usulüyle evlendirilmiş. “Benim söz hakkım yoktu. Babam öyle istedi, evlendim. Yeni gelinsin, kaynanan halan da olsa konuşma imkanın yok. Bir şey soramıyorsun. İlk evlendiğimde ev epey kalabalıktı. 11 yıl boyunca kaynanamlarla birlikte yaşadım. Çocuktan tut büyüğüne kadar herkesin işine koşuyordum ama kendi çocuklarımla ilgilenemiyordum” diyor. Ve bir anısını anlatıyor: “Bizim oralarda eskiden kar çok yağardı, kış zor geçerdi. Büyük oğlum hastalandı. Çocuğu doktora götürmemiz lazım, eşim İstanbul’da çalışıyor. Kar diz boyu. Kayınbabam önde, ben arkada, sırtımda çocukla bata çıka köyden ilçeye yürüdük. Kayınbabam önümde yürüyor ben gelinlik yapıyorum, korkumdan soramıyorum ‘çocuğun durumu nasıl, yaşıyor mu, öldü mü, bir bakar mısın’ diye bile.”

KÖYDE DE AYNI DERT ŞEHİRDE DE

11 yıl boyunca eşi İstanbul’da, Hasibe çocuklarıyla köyde yaşamış. “Adam hiçbir çocuğun doğumunda yoktu. Küçük kızım olduğunda bize yakın bir köydeydi ama gelip görmedi bile” diyor.

Hasibe hayatında ilk defa babasına çocukları için karşı geldiğini söylüyor: “Bir gün babam köye beni görmeye geldi. Kaynanamlarla ve eşimle yaşadığım sorunları biliyordu. Bana ‘Çocuklarını bırak gel. Seni eve götüreyim’ dedi. Şimdi bile düşündüğümde kendime şaşırıyorum. En küçük oğlum 2 yaşındaydı, hâlâ emziriyordum. ‘Çocuklarımı bırakırsam burada besleme gibi yaşarlar, onları bırakmam’ dedim.”

Babasının onu götürmek istediğini öğrenen kaynanası oğluna eşini de alıp İstanbul’a götürmesini söylemiş.

İstanbul’a geldiklerinde de değişen bir şey ol-

Yıllarca yaşadığı bütün zorluklara ve şiddete rağmen mücadele etmekten vazgeçmeyen, kızlarıyla birlikte yeni bir yaşam kuran, kendi ayakları üzerinde duran Hasibe’nin hikayesi...

mamış. Bir ay bir akrabalarının yanında kalmışlar, sonra ev tutmuşlar. Hem yokluk hem şiddet devam etmiş. Eve bakmak yine Hasibe’ye kalmış. Şöyle anlatıyor o günlerini: “Ev üç oda bir salondur ama bizim hiç eşyamız yoktu. Köyden ayrıldığımızda kaynanam sadece 4 tane yorgan verdi. Kap kakak hiçbir şey yoktu. Ev sahibi çocuklar için ranza verdi. Çocuklara önlük alacak, onları okula yazdıracak para yoktu. Ben de çocuklarımı okutmak için evde tüccar işi yapmaya başladım. Toka yaptım, komşulara dantel işledim. Bir gün ben evde yokken

adam eve gelmiş küçük kızıma paranın yerini sormuş, çocuk işte o da sakladığım yeri göstermiş. Adam biriktirdiğim üç beş kuruşu da alıp kumar oynamış ve kaybetmiş.”

Sesi titriyor, “Ben, köyde okul olmadığı için okuyamadım, çocuklarım İstanbul’da parasızlıktan okuyamadı. Bir gün görmedik” diyor ve derin bir nefes alıyor...

‘O SÖZ ÇOK AĞIRIMA GİTTİ’

Hasibe’ye daha önce neden dışarıda çalışmadığını soruyorum. Ayrıldığı eşinin ‘kadın kısmı dışarıda çalışmaz’ dediğini anlatıyor: “İstanbul’a ilk geldiğimizde bir akrabamız Tekel fabrikasına işçi alacaklarını söyledi ama çocuklar küçüktü, ben cesaret edemedim. Okumam yazmam yok o zaman Türkçe de fazla bilmiyorum. Yapamam diye düşündüm.”

Yaşadıkları bir tartışma sonunda eşinin evden ayrılırken söylediği ağır bir söz Hasibe’nin hayatında yeni bir sayfa açmasına sebep olmuş. “Onun savurganlığına rağmen biriktirdiklerimizle bir ev almıştık. Bir tartışma sırasında ‘Eşyanı al git’ dedim. O da ‘Ev senin değil’ dedi. Bana el kaldırdı ve evi terk etti. O sırada söylediği söz çok ağırım gitti. Ben de çalışmaya karar verdim. Bir akrabamın yanında fabrikada çalışmaya başladım. İşe başladığımda 52 yaşındaydım. Önceden onu dinlemeyip çalışsaydım şimdi belki emekli olmuştum” diyor.

Çalışmak hayatında neleri değiştirdi diye sordüğümde ise; eskiden cesareti olmadığını, artık kendine güvendiğini söylüyor: “Adam çalışır, üç kuruş harçlık verirdi. Para istediğinde ‘Sana para verdim ya ne yaptın’ diye sorardı.”

Ama o şimdi çalışıyor; erkek eline bakmaktansa kendi kazancıyla ayakları üstünde durmayı başarıyor. Yıllarca, yaşadığı bütün zorluklara ve şiddete rağmen mücadele etmekten vazgeçmeyen, kızlarıyla birlikte yeni bir yaşam kuran Hasibe’nin hikayesi böyle işte.

JANE AUSTEN'DAN SUSAN SONTAG'A VEREMDEN KANSERE...

Tıpla edebiyatın mutlu birlikteliği

Ayşe HÜR

Hastalık ve doktor temaları tarih boyunca edebiyatın değişmez öğelerinden olmuştur. Ama yazarların bu konuyu kullanış biçimleri çoğunlukla hekimleri kızdıracak kadar özensizdir. Hastahıkların bulgularının ya da seyirinin betimlenmesi ya kısaca yapılır ya da kulaktan dolma bilgilerle yetinilir. Bazen bunlar bile es geçilir ve hastalığın sadece adı kullanılır. Çünkü yazarın

esas meselesi, bir hastalık ya da hekim aracılığıyla başka sorunlara değinmek, onları daha anlaşılır, daha etkileyici kılmaktır. Tıbbi konuların böyle esas amaçları dışında kullanımı metaforik ve alegorik kullanım olarak adlandırılabilir. Bu açıdan veba, verem, kanser, AIDS gibi öldürücü hastalıklar, hastane, sanatoryum, doktor ve hemşireler, tedavi usulleri ve psikanaliz gibi konular uygun bir malzeme oluşturur.

Tıp konularına ilgi duyan kadın yazarlardan örnekler verelim şimdi de...

BRONTË KARDEŞLER VE FRENOLOJİ

İngiliz edebiyatının yetenekli kardeşleri Anne, Charlotte ve Emily Brontë kardeşler tıp konularına kitaplarında sık sık yer vermeleriyle ünlüdür. Kardeşlerin en büyüğü Charlotte Brontë'nin (1816-1855) doğal istekleri ile toplumsal konumu arasında bocalayan bir kadını anlattığı ünlü yapıtı Jane Eyre adlı romanda frenolojiye dair pek çok anlatıya rastlanır. Kafatasını inceleyerek zihinsel yetilerin ve kişilik özelliklerinin saptanması diye özetlenebilecek sözde bilim dalı frenolojinin o yıllarda çok moda olduğu bilinir. Yazar romanın baş kişisi Jane'in gözüyle romanın diğer kişilerinin frenolojik tasvirlerini yapar sık sık.

Romanın bir başka meselesi de deliliktir. Hikâyeye göre Jane Eyre çok küçük yaşta öksüz ve yetim kalmış ve amcasının yanına yerleşmek zorunda kalmıştır. Aile tarafından yatılı olarak gönderildiği Lowood School'da yaşanan bir tifus salgını yazarın pek çok arkadaşının ölümüne sebep olur. Okulu güç bela tamamlayan Jane Eyre, Thornfield Malikanesinin sahibi Edward Rochester'un gayrimişru kızı Adele Varen's'in öğretmenliğine atanır. Bay Rochester nadiren evdedir ve Jane bütün zamanını Adele ile geçirir. Bir gece Jane garip bir koku ve dumanla uyanır. Evde yangın çıkmıştır ve Bay Rochester yatağında kendinden geçmiş vaziyette yatmaktadır. Jane aynı anda garip çiğnıklar ve kahkahalar da duymuştur. Daha sonra bu seslerin Rochester'in kızı Creole yerlisi Bertha Macon'a ait olduğu anlaşılır. Jane'in hizmetçilerden öğrendiğine göre Bertha düğün töreninden hemen sonra aklını kaçırmıştır ve 15 yıldır gözlerden uzak bir odada kapalı tutulmaktadır. Bu gerçeği öğrenen Jayne beş parasız bir şekilde malikanedden kaçacaktır.

Bu hikâye Jane Austen'in anlattıkları ile uyumlu bir tablo sunar bize. 19. yüzyılda verem, felç gibi hastalıkların bile dışlanma nedeni sayıldığı anımsanınca, Bertha Macon gibi bir akıl hastasının hiç şansı olmadığı hemen anlaşılır. O dönemde akıl hastası gözlerden uzak bir yere kapatılması gereken bir utanç kaynağıdır.

Yazarın diğer eserleri Villette, Öğretmen ve Shirley'de ile en kısa ömürlü kardeş Anne Brontë'nin (1820-1849) Wildfell Hall'un Kiracı adlı kitabında da benzer tasvirler yer alır. Ancak Brontë Kardeşler'den sonra artık İngiliz romanında hasta tiplerine bu kadar sık rastlanmaz. Çünkü bu tarihten itibaren tedavi yöntemlerinde yaşanan önemli değişiklikler hastaları roman sayfalarından kliniklere taşımıştır.

MARY SHELLEY VE FRANKENSTEIN

BİR başka tıp meraklısı kadın yazar, Frankenstein adlı korku romanı ile tanıdığımız Mary Shelley (1797-1851). Dönemin etkili bir kadın hakları savunucusu olan annesi onu doğururken öldüğü için babası tarafından büyütülmüştür. Bütün zamanını babası ve onun entelektüel arkadaşları arasında geçirince, başlıca ilgi alanlarının edebiyat ve felsefe olması kaçınılmaz olur. Üstelik İngiltere'nin en gözde romantik şairlerinden Percy Shelley'le aralarında bir aşk başlamış, Shelley'in evli olması yüzünden iki sevgili İsviçre'ye kaçmak zorunda kalmışlardır. Mary o sıralar henüz 17 yaşındadır. Shelley'in karısının ölümü üzerine kısa süre sonra evlenip İtalya'ya yerleşirler. Ancak evlilikleri pek mutlu geçmez. Doğan dört çocuklarından sadece birisi yaşar, 1822'de ise Shelley bir tekne kazası sonucu ölür. Kocasının ölümünden sonra Londra'ya dönen Mary Shelley ise ölümüne dek profesyonel yazarlık yapar ve kocasının eserlerinin derlenmesiyle uğraşır.

Yaşarken adı pek duyulmayan ilginç kadın, nerdeyse 200 yıldır hiç eskimeyen bir korku temasına can verdiğinde sadece 19 yaşındadır. 1816 yılında, ünlü yazar ve

seyyah Lord Byron'un Cenevre Gölü kıyısındaki evinde gelen ilhamla yazıldığı ileri sürülen bu trajik öyküde doğrudan korkuya yapılan bir gönderme yoktur. Mary Shelley'in romanında üç kahraman yer alır; ilki Doktor Frankenstein, ikincisi onun yeryüzüne getirdiği yaratık ve üçüncüsü doktorun yaratma tutkusunu.

Shelley, doktorun özelinde, doğaya üstünlük sağlamaya çalışan bütün bilim adamlarının ya da insanoğlunun dramını anlatmaya çalışmış ve korkunç olanı, onla-

rın pratik faaliyetlerinde görmüştür. Gerçekten de Doktor Frankenstein kendi yarattığı "şey"i görünce dehşete kapılır. Oysa bir adı bile olmayan bu yaratık, bu dünyada yalnızdır, yabancıdır; toplum dışına itilmesi nedeniyle acılı ve öfkelidir. Kötülükten değil, kısırlılığının dolayı ölümüne dek profesyonel yazarlık yapar ve kocasının eserlerinin derlenmesiyle uğraşır.

PORPHYRIA VE BELLEĞİN GÜCÜ ÜZERİNE

1971 yılında bir darbe ile devrilen Şili Devlet Başkanı Salvador Allende'nin yeğeni olan Isabel Allende, Paula adlı romanında ilginç bir deri hastalığı olan 'porphyria'dan muzdarip olan kızı Paula'yı ve kendini anlatır bize. Porphyria (Yunanca 'mor renk') aslında yüzlerce yıldır semptomları bilinen ancak adı çok geç konulmuş hastalıklardan biridir. Hi-

kâye Paula'nın ağır bir atak sonucu kocasıyla birlikte yaşadığı İspanya'daki bir hastaneye kaldırılmasıyla başlar.

İk sayfalarda Paula bilincini yitirdiğinde Isabel Allende ona önce hastalığının evreleri hakkında bilgiler verir, ardından da kendi öz yaşamından sahneler aktarır. Kızına "Dinle Paula sana bir hikâye anlatacağım, böylece yandığın-

da kendini kaybolmuş sanmayacaksın" der. Allende çocukluğundan başlar, politik ve feminist uyanışının tarihçesine geçer, ardından yazar oluşunu öykülerle ancak Paula giderek daha derin bir komaya girer. Kendini çaresiz hisseden Isabel'e, sempatik bir doktorun yardımı ile kızını solunum cihazından çıkarır ve Kaliforniya'ya, aile evine götürür, daha doğrusu kaçırır. Gerçi kaçınılmaz son yine gelecektir fakat bu sefer Paula onu seven akrabaları ve dostlarının arasında olacaktır.

Isabel Allende'nin öyküsünde medikal prosedürler, hastaneler, doktorlar ve hemşireler, alternatif tedavi yöntemleri, ailenin rolü gibi konularda ilginç görüşlerle karşılaşırız. Aynı zamanda belleğin nasıl oluştuğu ve nasıl taşındığına, belleğin diri tutulmasının yaşamı nasıl uzattığına dair görüşlerini de öğreniriz. Allende, hastaların ölümü hastanelerin soğuk koşullarında değil, dostlarının arasında beklemelerinin daha insancıl olduğunu düşünenlerdendir.

SİMONE DE BEAUVOİR VE SUSAN SONTAG'DA KANSER VE AIDS

GÜNÜMÜZE doğru geldikçe veba, kolera, tifus, verem gibi hastalıklar sahneden çekilecek ve yerlerini kanser, AIDS, ruhsal bozukluklar, tıp etiği gibi "modern" konulara bırakacaktır.

Feminist yazarların en ünlüsü Simone de Beauvoir (1908-1986) Çok Kolay Bir Ölüm adlı hikayesinde kanserden ölen annenin yaşamından kesitleri geriyeye dönmüşlerle anlatır. Hastalığın safhaları betimlenirken hasta-doktor, hemşire-hasta ve çocuk-ebeveyn ilişkilerine ilişkin derin bir iç görü ediniriz. Hasta ile birlikte adım adım ölüme doğru yolculuk yapan anlatıcının üzüntülerini, kızgınlıklarını, pişmanlıklarını bütün açıklığıyla hissederiz. Yazar bu arada doktorun hastasına gerçeği söylemekle yükümlü olduğu yolundaki etik meseleye de değinir.

Daha çok çağdaş kültürü ele alan denemeleriyle tanınan Amerikalı yazar Susan Sontag ise hastalıkların, özellikle de kanserin çağdaş toplumdaki anlamını çözümleyen üç kitap yazmıştır. Bunlar Bir Metafor Olarak Hastalık, Satürn Burcunda, AIDS ve Metaforları adlı eserlerdir.

Sontag 1978'de yayınlanan ilk kitabında 19. yüzyılda veremin nasıl ele alındığı anlatılır ve onu 20. yüzyılın hastalığı kanserle karşılaştırır. Vazara göre 19. yüzyılda verem ihtirastan kaynaklanan bir hastalık olarak görülür ve içten içe yanma ve yaşam gücünün tüketilmesi olarak ele alınırdı. Ancak verem hastalarına karşı toplumun bir türlü başışlayıcı bakışı da söz konusuydu. Veremliler duygusal açıdan diğerlerinden üstün görülür, hastalığın onları bir çeşit arınmaya götürdüğü düşünülürdü. Sontag'a

göre veremin bu romantik ele alınışına en iyi örnek Alexandre Dumas Fils'in Kamelyalı Kadın adlı romanıdır. Susan Sontag'a göre hikâyenin aşamaları olan "aşkın keşfi, deneyimlenmesi ve romantik aşkın kaybedilişi" dizgesi aynı zamanda 19. yüzyılda hastalığın etiolojisini (nedenselliğini) de anlatır. Veremin böyle romantik biçimde kutsanışına karşın "kanseler savaş", "saldırgan tümör" gibi terimlerden hareketle kanserle ilgili terminolojinin ne kadar militarist olduğundan söz eder. Halbuki ona göre tüm bu metaforlar saçmadır ve verem de kanser de sadece tedavi edilmesi gereken basit hastalıklardır.

Susan Sontag 1988'de yayınlanan AIDS ve Metaforları adlı kitabında ise bir kanser hastası olarak kendi öz deneyimlerinden söz eder. Hastalık sırasında yazar kanser hastalarının nasıl bir yalnızlığa mahkûm edildiklerini keşfetmiştir. Ona göre bundan on yıl sonra artık kanser hastalarına karşı toplum daha kucaklayıcı davranıyor olacak buna karşılık dışlananlar AIDS hastaları olacaktır. AIDS beraberinde iki yeni metafor getirir. Metaforların ilki AIDS'in bir hastalık olarak muzaffer konumudur. Hastalık sizi eline geçirir ve yıkıma uğratar. Böylece ilaçların neredeyse militaristçe kullanımına davetiye çıkarır. Öte yandan hastalığın cinsel yollarla bulaşması onun yeni türden bir veba gibi lanetlenmesine yol açar.

Sontag'ın burada karşı çıktığı iki şey vardır. Birincisi hastalığın insanı ele geçirmesi, ikincisi sosyal problemlerin toplumu işgal etmesi. Anlaşılan Sontag AIDS konusunda yanılmamıştır.

ÇARE KİMDE?

Adile DOĞAN
Esenyalı / İstanbul

Doların yükselmesinin onlara ilk yansımaları çalıştıkları fabrikada işlerin yavaşlaması ve bu gerekçeyle yıllık izne çıkarılmaları olmuş. Onlar da, bu hesapta olmayan ve parasız kullandıkları yıllık izinlerinden bir günü, iş arkadaşları ve biricik ablaları Hasibe'nin evinde toplanarak, bir arada geçirmek istemişler. İş stresinden uzak, güzel bir gün geçirmek ve biraz da dertleşmek için bir araya gelen kadın işçilerin bu buluşmasına Hasibe abla beni de davet etti.

Hemen hepimiz aynı saatte girdik eve. Hava sıcak ve bunaltıcı olsa da Hasibe abla üşenmemiş; kekler, börekler, içli köfteler hazırlamış. Bu nefis ikramlardan yemek için yer sofrasının etrafında toplanıyoruz hepimiz. Kadın işçiler bir yandan yedikleri yemeklerin tarifini istiyor, bir yandan da çalıştıkları tekstil fabrikasını konuşuyorlar.

Arada birbirlerini uyarıyorlar, işyerindeki sorunlardan konuşulmayacak diye... Ama sohbetin konusu dönüp dolaşıp yine fabrika oluyor. Çalışma koşullarının zorluklarından üyesi oldukları sendikanın işçilere sahip çıkmamasına kadar bir sürü sorun sıralanıyor yer sofrasında.

TAMAM DA KİM YAPACAK?

Bir kadın işçi "Biz birlik olmuyoruz, kendi aramızdaki kavgalarla patronun ekmeğine yağ sürüyoruz" diyor. İşyeri sendika komitesinde yer alan başka bir kadın ise "Yanıyorsun biz birlik oluyoruz olmasına ama hep başımıza yanlış adamları seçiyoruz. İşyeri temsilcisini neden değiştirmiyoruz? İlk önce oradan başlamalıyız" diyor. Onun eleştirileri daha çok sendika yöneticileri üzerinde yoğunlaşıyor: "Sendikanın işçileri eğitmesi gerekiyor ama yapmıyor. Sendika neredeyse patronun sorunları olunca fabrikaya geliyor. Kimin ne kadar tuvalete gideceğinden tutun da tuvalette geçirdiğimiz zamana bile sendika karışıyor. Halbuki bu insani bir ihtiyaç. Sendikanın işçilerin yanında duran bir pozisyonda olması gerekir..."

Fabrikadaki yaşadıkları sorunları konuştukça çözümün hep birlikte hareket etmekten geçtiği fikri güç kazanıyor. İşçilere göre bu birlikteliği sağlayacak olansa sendika! İşyeri temsilcilerinin öncülük etmesi gerektiğini söylüyorlar.

Elbette bir açıdan haklılar, ama bazı sorumluluklardan ve yapılması gerekenlerden biraz da bilinçli olarak kaçtıklarını gözlemliyorum. Çünkü her biri ya komitede ya da sendikal mücadelede öne çıkmış kadınlar. Yani aslında asıl sorunları ve çözümlerini hiç bilmiyor değiller. İşler biraz yolunda gitmeyince ve işçiler arasında zaman zaman çözümler yaşanınca bu kadın arkadaşlar da hemen kendilerini geri çekme yolunu seçmişler. Umutsuzluğun sürekli pompalandığı bu dönemde, sürekli birlik olmak gerektiğinden bahsedip elini taşın altına sokmaktan imtina etmek bir şeylerin değişeceğine olan inancı da zayıflatıyor.

İYİ PARTİ-KÖTÜ PARTİ MESELESİ

Siyasetten mahalle sorunlarına kadar bir çok konunun konuşulduğu sohbetimizde kimin hangi partiye oy verdiği de ortaya çıkıyor. İYİ Parti'ye oy

veren bir işçi "Bizim işçiler tıpkı koyun sürüsü gibi, kim ne derse hemen kafa sallıyorlar. Bu seçimde de yine gidip AKP'ye oy verdiler. Yani kendilerini ezen patronla aynı partiye oy verdiler" diye konuşuyor. AKP'ye oy veren iki işçiden birisi "Aman bırakın bu siyaseti, seçim de geçti gitti. Ne yapalım? AKP'den başka kime oy vereceğiz ki? Başka kim var?" diye yanıt veriyor. AKP'ye oy veren diğeri ise sanki biraz da pişmanlıkla "İşçilerin hali hal değil" diyor. Başka bir kadın işçi AKP'ye oy veren arkadaşının "Başka kimse yok ki" lafına karşı çıkıyor; "HDP hepsinden daha iyi. Ben HDP'ye oy verdim, çünkü gerçekleri bir tek onlar savunuyor."

Sohbet bir anda iyi parti, kötü parti kavgasına dönüyor. Hem çok iyi arkadaş oldukları için kavgaya etmek istemiyorlar hem de kendi inandıklarının kabul görmesini istiyorlar.

AYRIŞMA KOLAY, PEKİ YA ÇÖZÜM?

Kadınların, hele de işçi kadınların, en temel ihtiyaçları ve talepleriyle ilgili konuşmaların bile

ayrıştırıcı ve sonuçsuz bir tartışmaya evrilmesi çok kolay oluyor. Mesela içlerinden birinin "Biz neden kreş talep etmiyoruz? Bakıyorum kadın işçilerin en büyük sorunu kreş. Ben dahil çocuklarımızı sıbyan evlerine bırakıyoruz. Tamam, dini öğrenmesine karşı değilim ama kimin öğrettiği de önemli" sözleriyle gündeme gelen kreş sorunuyla ilgili konuşmalar hemen din tartışmasına dönüyor. Kadınlardan ikisi imam hatip mezunu ve "Bizce din okullarda öğretilmeli" diyorlar.

Kendi gerçeklerinden ve asıl sorunlarından, onları birleştirecek taleplerinden uzaklaşıp, dayatılmış gündemlere kafa yormak sanki daha cazip geliyor. Çünkü çok fazla sorun var. Çözüm ise az tartışılıyor ya da aslında hiç tartışılmıyor. Sohbet boyunca "Hep başımıza yanlış adamları seçiyoruz", "Başka kimse yok ki...", "Bizim işçiler koyun sürüsü gibi", "Sendikanın yapması gerekiyor ama yapmıyor" diye dile gelen şikayetlerle, yakınmalarla yol alınmayacağı ortada. Ve belki de çareyi kendimizden uzakta aramaya gerek yok!

ÜNİVERSİTELİ BİR KADIN İŞÇİNİN İŞYERİNDEN ALDIĞI DERS: Birleşmekten başka çare yok!

Üniversitede okurken çalışmak zorunda kalan kadınların yaşadıkları hiç de kolay değil. Tacizin, baskının, şiddetin yanına bir de koca bir emek sömürüsü ekleniyor.

Üniversiteyi kazandıktan beri sürekli çalışmak zorunda kaldığımı söylesem abartmış olmam. Dört yıl boyunca sürekli farklı işlerde çalıştım, çünkü aldığım burs bana yetmiyordu. Ailemden de maddi bir destek görmeyince “İş başa düştü” dedim. İlk iki sene okul çıkışlarında kafelerde çalışıyordum, işten çıkmam gece yarısı, hatta bazen mekanın toplanıp temizlenmesi derken üçünü buluyordu. O yorgunlukla sabah yedide kalkıp okula gitmek ve dersleri dinlemek giderek zorlaşıyordu. İlk zamanlar kendimce çözüm yolları bulmaya çalıştım. Çünkü derslerim gittikçe kötüleşiyordu, derslerde sürekli uyuyakalıyordum ve sınıfta kaldığım takdirde bursum krediye dönecekti. Bulduğum tek çözüm yolu içtiğim kahve sayısını artırmak oldu! Final haftasında ise işten izin vermedikleri için o yorgunlukla sınava girip işe gidiyordum ve benim için beklenen son kapıya dayandı. Bir sene kaybettim ve bursum krediye döndü.

Çalıştığım kafelerde benim gibi okurken çalışan birçok arkadaşım oldu ve onlarla konuştuğumda birleştiğimiz ortak payda verilen bursların hiçbir ihtiyacımızı karşılamadığı, burs ücretlerine yapılan artışların hayatın pahalılığı içinde eridiği ve gelecekte bir işe sahip olmak için bugün okurken çalışmak zorunda kaldığımız ironisiydi.

İki yıl kadar garsonluk yapıp; bu işten nefret etme sebep olacak bir dizi olay yaşadktan sonra artık garsonluk yapmama kararı aldım. Bir keresinde çalıştığım kafenin müdürü yaz için bana staj konusunda yardımcı olacağını söylemişti. Daha sonra kendisi bizim bahşişlerimizi çaldığı için işten kovuldu. Bir süre sonra bana mesajlar atmaya başladı. İlk başlarda sadece staj hakkında tanıdıklarından cevap beklediği ve bana yardımcı olmak istediğini yazıyordu. Ben teşekkür edip, netleşince haber vermesini rica edip konuşmayı bitiriyordum ancak sürekli fazla samimi şekilde hitaplarda bulunuyordu, ben de kendisini uyarıyordum. Sonunda sert bir şekilde staj ayarladığımı ve mesaj atmamasını, özellikle de bu şekilde konuşmamasını söyledim. Sinirli bir şekilde gayet normal şeyler yazdığını söyleyerek beni suçlamaya kalkışmıştı. Başka bir yöneticinin de ben müşterilere siparişleri götürürken sırtımı sıvazlar gibi yaparak iç çamaşırlarına dokunmaya çalıştığını hissettiğimde çoktan bu işten nefret eder konuma gelmiştim...

FEDAKARLIĞIN KARŞILIĞI YOK

Bir gün sosyal medyada dolaşırken eski bir arkadaşımın paylaşımını gördüm. Çalıştığı gömlek mağazasına part time eleman alınacaktı. Okulundan dolayı oturmak zorunda olduğum semte bir buçuk saatlik

uzaklıktaydı bu mağaza. Garsonluk yapmama kararı aldıktan sonra uzun bir süre iş bulamayınca bu sorunun gözümde bir önemi kalmıyordu. Hemen arkadaşım ile konuştum ve birkaç hafta içerisinde işe başladım.

Mağazada iki müdür ve iki kadın arkadaş vardı çalışan olarak. Başladığım dönemin en yoğun zamana denk geldiğini çünkü hem Babalar Günü hem de bayram haftası nedeniyle mağazanın normalden çok daha yoğun ve kalabalık olacağını söylediler. Çalışma saatlerim belliydi, öğlen 12.00’de başlayıp akşam 21.00’de paydos ediyordum. Ama hem müdürler hem de satış danışmanları bir hafta boyunca 13-14 saat çalıştılar. Ben onlar kadar uzun saat çalışsam da uzun süre işsizliğin verdiği hamlık vardı üzerimde ve gün içinde kendimi yorgunluktan bayılacakmış gibi hissediyordum. Bazen dinlenmek bahanesiyle alt raflardaki gömlekleri katlamak için oturma pozisyonunda birkaç dakika ayaklarımı dinlendiriyordum. Normalde bir saat dinlenme hakkımız var, ama o haftanın yoğunluğu ve personel eksikliğinden dolayı bizden ekstra bir özveri bekliyorlardı.

Arkadaşlarımın çalışma şartlarını hatırlayınca kendi yorgunluğumdan utanıyordum adeta. Çünkü orada çalışan ve üniversite sınavına hazırlanan arkadaşım eve gittiğinde ayakta kalmaktan bacaklarında morluklar oluştuğunu ve artık ayaklarında sürekli nasırlar çıktığını söylüyordu. Evi tek başına geçindiriyordu. Annesi ile kalıyordu ve kira, elektrik, su faturaları derken o işte kalmak zorunda olduğunu hatırlatıyordu kendisine. Bayramda da izin yapamaya-

caktık. Ancak tam zamanlı çalışanlar karşılığında hak ettikleri primleri ve mesailerini alacaklarını ve ellerine bir miktar toplu para geçeceğini düşünerek dayanıyorlardı. Maaş günü geldiğinde hiç de düşünüldüğü ve olması gerektiği gibi olmadı. Primler yatırılmadı, yatan fazla paraları mesai ücreti olarak yansıttılar, üstelik onu da eksik yatırmışlardı. Mağazanın o hafta sadece bir günlük geliri 20 bin liraydı. Önümüze konulan haftalık hedefi tutturmuştu. Ücretlerin eksik yatırılması sadece satış danışmanlarına değil müdürlere de aynı şekilde yansımıştı. Herkes patronlardan bir açıklama bekliyordu, ancak olayın üstü kapatıldı ve hiçbir açıklama yapılmadı.

Bu olaydan sonra da sürekli bize haftalık ve günlük kota koydular. “Eğer prim almak istiyorsanız bu kadar satış yapmanız lazım” gibi... Ama çalışanlar tepkiliydi, gerçekte ne kadar satış yaparsak yapalım o paraların bir şekilde, hileyle, yalanla verilmeyeceğini görmüştük.

ONUN SINIFI AYRI, BİZİMİKİ AYRI

Orada çalışan ve beni işe alan müdür arkadaşımın sürekli konuşup şakalaşırız. Bana sürekli “Patronlar kalles değil mi, yaşasın işçilerin birliği” gibi espriler yapar, “Ben beyaz yakayı, iş yapmam, yaptırırım. Çalışsam neden müdür oldum!” gibi şeyler söylerdi. Ama bu durum bir kez daha bize gösterdi ki ister müdür ol ister işçi, ister beyaz yaka ol ister mavi yaka söz konusu patronun kendi çıkarları olduğunda üzerine basmayacağı kimse yoktur. Bu dünyada onun sınıfı ayrıdır, bizim sınıfımız ayrı. Kimimiz kol emeğini kiralyor kimimiz kafa emeğini, ama neticede emeğimizi kiralayarak hayatımızı idame ettirmek zorundayız. Ve birileri bundan kâr elde ediyorken bizim birleşmekten başka çaremizin olmadığını görmemiz lazım. Çünkü gücümüz birliğimizden gelir.

Çalışmak zorundayım, dolayısıyla işi bırakmamam, ama daha iyi koşullarda çalışmak ve emeğimizin karşılığını almak için yapmamız gerekeni biliyorum: Örgütlenmek.

Görükle'de taciz son bulana dek...

Üniversiteler kapanınca özellikle kafelerde çalışmak zorunda kalan üniversite öğrencilerinin, genç kadınların yaz sendromu başladı. Kimileri yazın tadını çıkartırken, kimileri harç parasını, ev kirasını ödemek için tempolu bir koşturmacanın içine atıyor kendini.

Uludağ Üniversitesinin öğrenci yerleşkesi olan Görükle de tam böyle bir koşturmacanın merkezi haline gelmiş durumda. Sağımdaki kafede felsefe okuyan arkadaşım solumdaki kafede iktisat okuyan... Hepsinin ortak derdi para biriktirmek, kira ödemek, harç yatırmak... Üniversitenin şehirden kopuk olmasından kaynaklı, öğrencilerin en çok tercih ettiği çalışma alanları kafeler oluyor dolayısıyla.

"Güzellik" kıstas alınarak işe alınan üniversiteli kadınlar, girdikleri kafelerde her gün sözlü, bazen fiziksel tacize maruz kalıyor. Masalara bırakılan notlar, peçeteler, çiçekler cabası... İşyerindeki taciz yetmiyormuş gibi, bir de gece yorgun bir şekilde işten çıktıktan sonra karanlık sokaklarda yanında duran arabalar, peşine takılanlar, laf atanlarla karşı karşıya geli-

yoruz. Hayatımızın her alanında, her saatinde tacize maruz kalıyoruz. Kendimizi kurtarmak için attığımız karakolda da, yoldan geçen herhangi bir erkeğe eşya emanet edilir gibi emanet edilip eve gönderiliyoruz. Bu da yetmiyormuş gibi "Siz bu saatte dışarı çıkarsanız biz de kalemler kağıt bitmez, siz uğrarsınız biz yazarız"

gibi söylemlerle tacizin ve tecavüzün meşrulaştırıldığına tanık oluyoruz.

KENETLENELİM VE MÜCADELE EDELİM

Geçen yıl imza kampanyamızın sloganı "5 kadından 5'i de tacize uğramıyor diyebilene kadar"dı. Ve "Mücadelemizden

vazgeçmeyeceğiz" demiştik. Bugün de vazgeçmeyeceğiz. Gece işten, evden, bardan çıktıktan sonra karanlık bir yolda arkamızdan gelen gölgeden kaçmayacağımız, yanımıza yanaşan arabalardan tedirgin olmayacağımız günler için sesimize ses katmaya devam edeceğiz.

Peki ne yapacağız? Daha iyi bir semte daha iyi bir üniversiteye mi gideceğiz? Veyahut pembe vagonlara binip gece dışarı çıkmayacak mıyız? Tabii ki HAYIR!

Tacizin hayatımızın her alanında; işyerinde, ilişkilerimizde, okulda, evde her yerde olduğunu birlikte mücadele ederek, birbirimize kenetlenerek anlatacağız. Çünkü biliyoruz ki bizler çocuk istismarına "Dur" demek için milyonlar olup sokağa çıkan kadınlarız; bizler Özgecan için, Şule için, Helin için tek yürek tek ses olmuş kadınlarız...

Demokratik üniversite talebimizle geleceğimiz için, bir gece yolda yürürken arkandan gelen gölge tarafından öldürülmek için kolları sıvayıp daha fazla kadına, daha fazla sese ulaşmanın tam zamanıdır.

Uludağ Üniversitesi
öğrencisi bir kadın / BURSA

Plaza masasından bildiriyorum, öğle yemeği hazır!

Lezzetşah PLAZAGÜLÜGİL

Ben lisedeyken evden okula yemek götürdüğümde "İyyy, yemeğini evden getiriyoooo" diye burun kıvrırlardı. Herkes ya kantine ya da okulun yemekhanesine gider, sosyal sosyal yemek yerd, yemek dediğimiz de ya hamburger ya da işte bir okul kantininde yemek niyetine ne olursa o...

El kadar hamburgere anamın bana haftalık niyetine verdiği para gidiyordu. Yemekane desen, güya okul yemekhanesi ama aylık istedikleri parayla biz ev alışverişinin tamamını yapıyorduk. E ben de ne yapayım, kendime bir kuytu köşe bulur annemin akşam yemeğinden kalanı koyduğu sefertasımı açar yerdim yemeğimi. Dolma götürmüşlüğüm var benim okula, dolmaaaa! Oh, olsa da yesek...

Okudum, uğraşıp didinip plaza insanı oldum, aynı tipler şimdi "Hadi yemeğe gidelim" deyince "Olmaz şekerim, ben temiz besleniyorum, yemeğimi evden getirdim" diyerek acayip şekilli sefertaslarını masaya hoppidik açıyor, acayip şekilli mataralarını da çalkalaya çalkalaya göz süzüyorlar. Kız o nasıl sefertası, anam o nasıl matara...

Bir seferinde gaza geldim, "E ben de alayım bunlardan, ne var yani, ben de getiririm evden yemek" dedim. Gugula yazdım da sefertasının markasını ne göreyim, el kadar sefertası 297 liraymış ya!

Zaten ben içine smoothie bowl'lar, badem sütünde bekletilmiş kızıl chia ve dut unundan yapılmış granola bar-

lar filan koyamam ki, akşamdan kalan patlıcan musakkayı, yanına da cacığı getirsem, akşam mataramı akşama kadar millet ofiste "Ayy ne kokuyo ya burası, snif snif" diye burunlarını masama dayayarak burnumdan getirirler.

Ya o matara! Bir bardak su koysan, almaz ama 395 lira... Sebep? Çok sağlıklı. Ama öyle böyle değil, aşırı sağlıklı... Sanki içine ne koyarsan koy, kendiliğinden detoks suyu yapıyor babasına tükürdüğümün matarası... Neyse bu kısmı geçeyim...

Ben paşa paşa patronumun her ay dağıttığı sodexolarımdan pinçik pinçik harcayarak en ucuza nerede ne yerim araştırması yaparken (çünkü plazaların etrafındaki simitçiler bile simidi 5 liraya satar, ama benim artan sodexolarla marketten un, bulgur, deterjan filan almak gibi ulvi isteklerim vardır), bizim ofisgirl'ler temiz gıdalar konusunda birbiriyle yarışır oldular. Hepsi masasının üstüne açar pötikareli örtüsünü, sefertasını koyar, üstüne şekil şukul matarasından doldurur bardağa "içimlediği" acayip karışımlarını, önce şak şak insta fotosu, sonra tırtıklaya tırtıklaya yerler. Zati iki lokma yemek getirmişsin, bari bitir de mi? Ama yo-

ookkk, bir avuç yemeğin içinde avokadosundan, blueberry'sine, chia'sından keten tohumuna her şey var, maliyeti onbinşeyüzbinmilyon ama iki çatal, bitti... Kız bitirsene o yemeği! Ya o rengarenk sular; buğday çimi mi ararsın, karalahana-pazı-limon mu, şeftalili ve ananaslı kombi çayı mı ararsın... Hayır, ne ara kalktın da sabah sabah slowjuicer'ına o sebze-meyveleri koydun da, sıktın da, doldurdun da matarana geldin... Hadi bunları yaptın, kız o saçını makyajını nasıl yaptın? Anam sizin 24 saat 32 saat mi yoksa?

Kıskanıyor muyum, hayır canım n'alakası var (kıskandı....)

Neyse sayın okur, plaza masasından bildirdim, yan masamda kızların bugünkü menüsünü dinliyorum, yine yeni keşiflerde bulunmuşlar. Çok cahil görünmeyeyim diye ağızlarından çıkan kelimeleri havada kapıp gugula yazıyorum, çok acayip nimetler var ha bu yeryüzünde, bu kızlar ağızlarının tadını biliyor.

Çok yorulduğum, ben de şimdi çıkıp üzerine tereyağı gezdirilmiş döner gömeceğim. Yüce manitu affetsin... Neyse, akşam servisten iki durak önce iner yürürüm, göbek yapmasın.

Sinsi düşman: Hipertansiyon

Uzm. Dr. Senem ASLAN

Kalp ve damar hastalıkları son 20 yılda büyük bir artış göstererek dünyadaki hastalık sebepli ölümlerin üçte birine neden oldu. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 2005 yılında 17,5 milyon kişi hayatını hipertansiyon ve onun oluşturduğu hastalıklar nedeniyle kaybetti.

Yine Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre yapılan tüm çalışmalara ve bulunan yeni ilaçlara rağmen 2020 yılında bu rakamın 23,4 milyona yükseleceği öngörülmüyor.

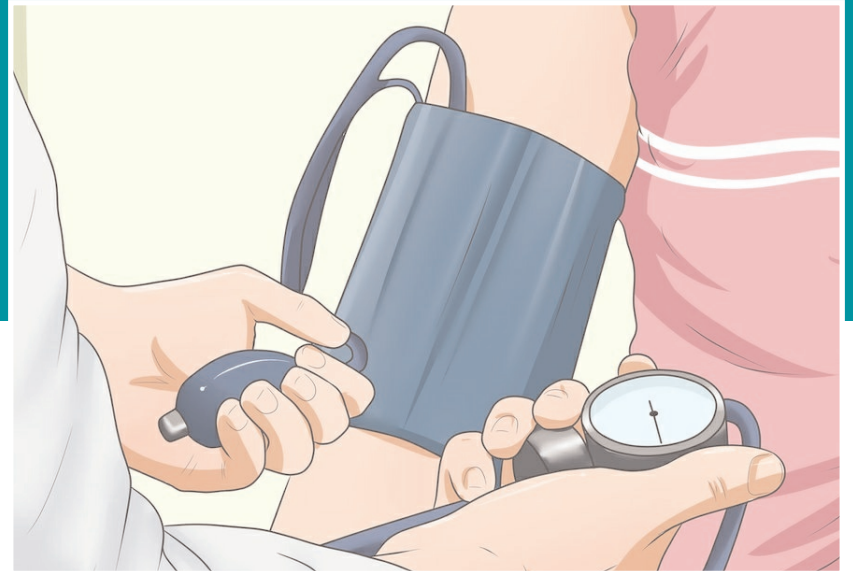
Türkiye'de ise bugün itibarıyla, 40 yaşını geçmiş her iki kişiden biri hipertansiyon hastası. Hipertansiyon, kadınlarda biraz daha fazla görülüyor. Bunun nedeni olarak ise Türkiye toplumunda kadınların daha hareketsiz olması, kilo yatkınlığı ve hormonal faktörler gösteriliyor.

Hipertansiyon yüksek kan basıncının damar duvarına yüksek basınçla çarpması sonucu oluşur. Damar elastikiyeti ne kadar iyiyse damar bu basınca o kadar dayanıklıdır. Bu da genetik faktörlerin yanı sıra sigara içiciliği, alkol kullanımı, kolesterol yüksekliği, kötü ve sağlıksız beslenme, ileri yaş gibi birçok diğer faktörle beslenen bir durumdur.

Elastikiyeti iyi olmayan ve bu yüksek basınca dayanamayacak kadar güçsüz ve zayıf damarlar, özellikle hassas beyin damarları farkında olmadığımız bir yüksek basınç etkisiyle çatlamaya neden olur. Beynin konuşma, yürüme, hareket etme alanlarını besleyen bu kan damarlarının çatlaması bu bölgenin hasarlanmasına neden olur. Bu durum kontrolsüz hipertansiyonun yol açtığı felçtir.

BELİRTİLERİ NELERDİR?

- Halsizlik
- Yorgunluk
- Baş ağrısı
- Yüzde kızarıklık, ateş basması
- Göz içinde kanama
- Burun kanaması
- Kulaklarda çınlama
- Yürüme ve merdiven çıkmada zorlanma
- Çok sık idrara çıkma, gece uykudan uyanıp idrar yapma
- Bacaklarda şişlik

YARISI...

- Hipertansiflerin yaklaşık yarısı, hastalıklarının farkındadırlar.
- Tanı konularının yaklaşık yarısı tedavi görmektedir.
- Tedavi görenlerin de yaklaşık yarısında kan basıncı kontrol altına alınabilmektedir.

SEBEPLERİ NELERDİR?

HİPERTANSİYON nedenleri arasında günlük 4 gramın üzerinde yüksek tuz alımı, stres, obezite, ailede hipertansiyon öyküsünün bulunması gibi genetik faktörler, şeker hastalığı, hareketsiz yaşam tarzı, kalsiyum, potasyum, magnezyum gibi elementler içeren besinlerin günlük olarak yetersiz tüketilmesini sıralayabiliriz. Tiroid ve böbrek üstü bezinin hastalıkları ve bazı ilaçların kullanımı da yüksek tansiyona neden olabilir.

SARIMSAK VE LİMON SUYU MUCİZE Mİ?

SARIMSAK, nar, yaban mersini, soğan, marul, mercimek, lahana, kızılçık, çilek, ıspanak, brokoli, balık yağı gibi birçok meyve ve sebze bulunan flavonoidlerin kullanımının sağlıklı kişiyi kalp damar hastalıklarından koruduğuna inanılıyor. Ancak özellikle flavonoidler olarak bilinen ve sülfür içeren bitkisel kaynaklı, birçok meyve ve sebze bulunan maddelerin kullanımı konusunda yeterli bilimsel veri bulunmuyor.

Yukarıda sayılan besinleri veya vitaminleri sofrada makul ölçülerde kullanmanın sakıncası yoktur, ancak bu besinleri veya vitaminleri hipertansiyon tedavisi ile kesin olarak ilişkilendirmek ve "Bitkidir nasıl olsa zararsızdır" gibi düşünmek yanlıştır. Özellikle ilaç tedavisini kesip bu tür bir tedavi arayışına girmek ise ölümcül sonuçlar doğurabilir.

ÖNERİLER

İLAÇ DİŞİ tedavilerin başında: sigara içiminin bırakılması, zayıflama, tuz kısıtlaması, besinlerle yeterli potasyum, kalsiyum ve magnezyum alınması, doymuş yağlardan kaçınılması, alkol kısıtlaması, fizik aktivitenin artırılması ve streslerin azaltılması olarak sıralanabilir.

Günlük tuz alımının 4 gramın altına düşürülmesi, özellikle fast food yiyeceklerden uzak durulması, tempolu yürüyüşlerle damar genişlemesinin sağlanması ile tansiyonu düşürmek mümkündür.

ERKEN TANI HAYAT KURTARIR!

BAŞ ağrısı, baş dönmesi, yüzde kızarıklık, kalp çarpıntısı, kolay yorulma hipertansiyonun belirtileridir ve hayat kurtarır. Bazen kişilerde sessiz sesiz ilerleyen fark edilmeyen tansiyon yükseklikleri ne zaman patlayacağı belli olmayan bomba gibidir. Toplumumuzda farkındalığı yüksek olmayan bir hastalık olan hipertansiyon, ilaç kullanılarak düzelebilen ve kontrol altına alınabilen bir hastalıktır. Ama hem ilaç kullanıp hem de tansiyon kontrollerini sık aralıklarla yapmadığınızda hastalıktan arınmış olmazsınız. Hipertansiyon genelde ömrün sonuna kadar ilaç kullanmayı gerektiren kronik bir hastalıktır. 120/80 optimal tansiyon değeridir. 130/85 normal olarak kabul edilirken üzeri her değer için öncelikli olarak ilaç dışı tedaviler önerilmelidir. Ancak yine de sebat eden yüksek tansiyonda mutlaka erken dönemde tansiyon ilacına başlanmalıdır.

Tansiyon hastalarında tansiyonun yüksekliği kadar her 3-6 ayda bir yapılan kontrollerle organ hasarı takip edilmeli, tedavi stratejisi ona göre değiştirilmelidir. Yüksek basınçla meydana gelen böbrek hasarı ya da göz dibi damarlarının hasarı geri dönüşümsüz ağır sonuçlar doğurmaktadır.

Kızıl Meydan'ın sosyalist dengbeji: Sûsika Simo

Elvan BAŞKALA

Saat 16.00. Erivan radyosunda cızırtılı seslerle Stranên Kurdî programı başlıyor. Öncesinde çocukların 42 dilde söylediği İşçi Marşı çalıyor. Sonra yoldaş Lenin'e selam, ardından Sovyet Marşı giriyor. Sunucu Gulizera Casım'ın sesi geliyor sonra; "Silav e gelê kurd" diyor. Radyoları başında pür dikkat bekleyen Kürt halkının yüreğine dolan huşuyla nefesler ritim kazanıyor.

Sunucu dinleyicileri hiç bekletmeden, ezgilerini çocuk yaşta kendi eliyle yaptığı kavalıyla dünyaya duyuran Egîte Cimo'yu bağlıyor kulaklara. Ardından Kawis Ağa'nın yanık sesi duyuluyor. Kürt toplumunda kadınların şarkı söylemesinin uygun görülmediği bu dönemde Meyrem Xan, Eyşe Şan gibi kadınlar da peşi sıra seslendiriyor kıamlarını. Onların başını ise, Kızıl Meydan'ın sosyalist dengbeji olarak tanınan Sûsika Simo çekiyor.

AYAĞINDAKİ PRANGALARI KOPARAN KADIN

Sûsika Simo, 1925 yılında Elegezê bölgesinde Ahbaranê'ye bağlı Mîrekê köyünde, Êzidî bir ailede gözlerini açar dünyaya. O doğduktan kısa bir süre sonra ailesi, Gümrü'ye göç eder ve oraya yerleşirler. Sûsika Simo, Gümrü'de okur ve doktorasını tamamlar. Birkaç sene bir hastanede çalışır. Bu süre içerisinde hayatında büyük sorunlar yaşamasa da, koca koca zorluklar dizilmiş olmasa bile ayaklarına, her zaman yüreğinin, ruhunun bir tarafının eksik olduğunu hisseder. Kulağına bir yerlerden uçup gelen her stranda kendinin tamamlandığını fark edince hastanede çalışmayı bırakır, sanat yolculuğuna başlar. Yaşadığı toplumun kural diye bellediği zincirlerle mücadele etmek kolay olmaz, ama stranlara olan sevdası o zincirleri tarumar eder.

O dönem, Kürt örf-adet ve dini anlayışlarıyla zincirlenen kadınlar, özellikle Kafkasya'ya göçün ardından daha da gericileşen ağlarla sarılır. Ancak Kafkasya'da hakim olan Sovyet yönetimi, kadın ve erkeğin eğitime ve tüm sosyal ve kültürel haklara eşit erişimini, toplumsal eşitliği esas aldığından kadınlar, aşiret ve feodal düzene karşı güçlenir. Tam da bu ortamda Sûsika Simo ayağındaki prangaları koparan kadınlardan olur ve Kafkasya'da Kürt toplumu içinde ilki başarır. Toplumun tabu gördüğü kuralları yerle yeksan eder. Bu asi duruşunu sanatla da süsler.

1946 yılında Kürdi geleneğiyle ilk kez sahneye çıkarak Ermeni ve Kürtçe şarkılar seslendirir. İki grup kurarak opera ve bale tarzında sanatını icra eder. Aynı şekilde Elegezi tiyatro gruplarıyla tiyatrodan önce veya sonra sahneye çıkarak Anonim Kürt Halk şarkılarını seslendirir. Şarkı seslendirmek kadar halaya da meraklıdır Simo, halay gruplarına da hocalık eder. O dönemlerde yani 1946 yılında ilk kez Kürt bir sanatçı resmi olarak tanınır, sahneye çıkar ve şarkılar seslendirir. Bu, o dönemde bir ilktir.

SOVYETLERİN BİR UCUNDAN DİĞERİNE ÇINLAYAN SES

Gün geçtikçe tanınan, sanat alanında etkisi büyüyen Sûsika Simo, Ermeni Kulya Neftalyan ile tanışır ve bir süre sonra birbirlerine aşık olurlar. Sûsika Simo Êzidî bir kadındı, inanışlarına göre bir

Ermeniyle evlenmesi sakıncalıydı. Bu yüzden bu evlilik çevresini rahatsız eder. Ancak Sûsika Simo, bilgisiyle sesiyle kendini Kürt halkına kabul ettirmişti. Sadece Ermenistan'da değil, aynı zamanda Gürcistan ve genel olarak Sovyet ülkelerinin çoğunda yıldızı parlamıştı. O, sahneye çıkardı ve ezgilerini, şarkılarını Ermenice ve Kürtçe seslendirirdi. Eşi Kulya Neftalyan ona çoğu konuda destek olurdu. Birlikte programlara katılır, sahneye çıkar ve düet yaparlardı.

Sûsika Simo heybetli ve iç okşayıcı sesiyle atalarından kalan ezgileri seslendirirdi, aynı zamanda Kafkasya halkına Kürt halay ve oyunlarını tanıtmıştı, seslendirdiği onlarca ezgiyi Klasik Kürt Müziğine kazandırdı. Kürt kültür ve sanatının ilerlemesi konusunda bir mihenk taşıydı, çünkü Kafkasya'ya bu kültürü tanıtan oydu. Neredeyse bütün zamanını sanatına adanmış Sûsika Simo'nun yıldızı gün geçtikçe daha çok parladı. Sanatı, sesi sınırları aşmış milyonlarca insanın yüreğine dokundu.

Sûsika Simo'nun hiç çocuğu olmadı. Sanatla geçen koca ömre rağmen, dönemin şartlarından dolayı hiç kaset çıkaramadı. Yeşillendiği, yaşam bulduğu, sanatla dolu nefesi 1977'de Erivan'da soldu, gözlerini dünyaya yumdu. Gümrü'de defnedildi. Arkasında ulusal Kürt kıyafetleri ve modern Kürt motifleriyle süslenmiş elbiselerini, şarkı ve ezgilerini, keyifli, coşkulu, öncü ve isyankar Kürt kadın karakterini, koca bir kültür zenginliğini ve kadının direnç örneğini bıraktı.

ERİVAN RADYOSUNDAN KAFKASLARA; 'BİZİM SUSIK'

Sûsika Simo, Gulizar ile 1955 senesinde Erivan Radyosu'nda şarkı söyleyen ilk Kürt kadınlardan. 1965 yılında sanat hayatının zirvesini yaşar ve Kızıl Meydan'da çoğu kez büyük konserler verir. Bu konserleriyle ismi bütün Sovyet coğrafyasına yayılır. Egîde Cimo kavalıyla, Karapetê Xaço da sesiyle onun ahengine eşlik ederler. Kızıl Meydan'da ilk kez konser vermeden önce Wezîrê Eşo, 'Riya Teze' gazetesinde 'Bizim Susik' başlığıyla bir yazı yayımlar. Yazıda; "Onu geleneksel bir kadın gibi hayal etmeyin. Sahnelerde gösterdiği artistik performans büyük bir hayranlık uyandırır. Yani müzik kulağı ve parça seçiciliği muhteşem bir sahne performansı ile birleşince sadece Erivan radyosunda değil kısa sürede Kafkaslarda üne kavuştu. Zaten Sûsika Simo Erivan radyosundan önce vardı" der.

LENİN'E KILAM

Ekim devrimi ve sosyalizmi müjdeleyen kıamlara imza atan Sûsika Simo'nun Lenin için de bir bestesi vardır. "Devra berê, devra berê, belengaz bû/ Lenin rabû em xilas bûn/ Navê Lenin şirin şa bûn..."

Eskiden, eskiden hep yoksulduk
Lenin kalktı biz kurtulduk
Lenin'in ismiyle mutlu olduk.
Sovyet halkları kardeşliği yaşıyor
Genç ömürleri aşk ve hoşlukla geçiyor
Büyük Lenin her daim akıllarında dolaşıyor...
Şikayete yer yok yaşamlarında
Hepsinin gönlü barış ve kardeşlik dolu bir dünyada

Kızlar ve delikanlılar nasıl istiyorsa
Aynen öyle istiyor yaşlılar da...
Partimizden çok memnunuz biz
Partinin her işi bizim müjdemiz
Ondan geliyor ve gelecek hayrımız ve güzelliğimiz."

'Kınamızı soldurana, gülümüzü kurutana' karşı her dilden KARDEŞ TÜRKÜLER

Sevda KARACA

Bu kadim coğrafyanın kadınlarının dilinden dökülenleri, büyükannelerimizin ahlarnı, ilenmelerini, dirençlerini bugünün kadın kadına eğlencelerinin, eylemlerinin, direnişlerinin sözü haline gelmesinin en önemli araçlarından onlar... Kardeş Türküler 25. yılını kutluyor. Bu bir, "iyi ki varlar" yazısı olduğu kadar, sesleri sözleri hep kuytuda kalan kadınların sesini sözünü görünür kılmaya çabaları karşısında bir saygı duruşu aynı zamanda... Çünkü çok iyi biliyoruz ki bu çaba, bize anneden, büyükanneden türkü dinleyip öğrenmenin, onu akılda tutmanın, paylaşmanın, hep birlikte söylemenin aslında nasıl da kadınca bir direniş olduğunu öğretiyor.

Hikaye 94 yılında Boğaziçi Üniversitesinde başlıyor. Kırmızı Salon önünde kadın kitapları sergisi var, söyleşi ve paneler arka arkaya, salon dolu. Salonun kapısının önü daha dolu, çünkü şenlikli kadın şarkıları dökülüyor genç kadınların dilinden. Diler Özer, Güzin Orcan, Banu Yumrukçağlar, Demet Demirkol, Emine Akan, Ülker Uncu, Gülten Küçük, Gülay Erdem, Fehmiye Çelik, Feryal Öney, Seçil Kızılkaya, Ayşenur Kolivar, Selda Öztürk, Işın Kucur, Yelda Yücel...

Mercedes Sosa ve Joan Baez'in meşhur ettiği Gracias A La Vida, Maria Farandouri'den Ay Carmela, Ajda Pekkan'ın meşhur şarkısı Kime Ne, Sana Ne... Nana Mouskari'den Ayde Tomalona, İran'da tarlada çalışan emekçi kadınların dilinden Gole Gandom... Bizim buralardan Fabrika Kızı... Kadınlara ya da kadınlığa göz kırpan bütün şarkılar kız yurtlarında, öğrenci evlerinde arana tarana, duyula söylene coşuyor, coşuruyor... "Ders çalışmayı bırakın kızlar, bugün şenliğimiz var" diyerek yapılan yurt şenlikleri kadın kadına söz üretmenin, fikir üretmenin alanı oluyor.

'97 yılından itibaren 8 Martlar Anadolu, Mezopotamya ve Trakya'daki farklı halkların dillerinde söylenmiş türkülerden oluşan tamamı kadın müzisyenler tarafından meşhur edilen ya da kadınlara dair temaları anlatan zengin bir repertuarla doluyor: Süreyya, Burçak Tarlası, Sarıkamış Ağdı, Fosforlu Cevriye, Yarım İstanbul'u Mesken Mi Tuttun, Asiye, Heyamo, Leyla Leyla Ewarê, Fadîke, Keça Kurdan, Mışo Ağçık, Esmer Ağçık, Armenitsa Mu, Çergi...

Sonra 1999 yılının 8 Mart'ında Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu ve Feminist Kadın Çevresi üyesi müzisyen kadınların ilk bestesi: Özgürlük Şarkısı... "Dönüş yok, kadımlar hep bir olmadıkça çıkış yok/ Yeter artık nereye kadar!... Ateş ile duman, yıkılan yok olan, nedir bu gittikçe büyüyor/ Çocuklarına mı ağlıyor analar/ Acılar bitmek bilmiyor / Göçler, ölümler, ne bu çileler/ Kadınlar barış istiyor!"

2004 yılında kadın ağzı türküleri araştırmak için yollara düşen kadınların emeği 2005 yılında Sözümüz Var Şarkılarla, 2006 yılında El Kızı isimli 8 Mart dans-müzik

gösterileriyle görünür hale geliyor. Kardeş Türküler Bahar albümü ve ardından gelen dans müzik gösterileri kadın ağzı türküleri kadınlar olarak düzenleyip icra etmenin ve beste yapmanın önemli dönemeçlerinden oluyor.

Sonrası... Her 8 Mart'ta, 25 Kasım'da memleketin neresinde kadınlar toplaşsa, biriken söz bir de şarkıyla türküyle dile getirilirken, hep onlardan öğrenilenler eşlik ediyor coşkuya... Onların ritimleriyle...

Biz onları, çağrıldıkları bir tek kadın etkinliğini bile reddetmeyen emektarlıklarından biliyoruz. Dağ taş, ova bayır gezerek, sözü sessiz kalmış kadınların sesine verdikleri değeri büyük bir emekle yoğurup hepimizin diline pelesenk eden çalışkanlıklarından biliyoruz. Bembeyaz kıyafetleriyle en zor dönemlerde barışı söylememizi kolaylaştıran, önyargıları kıran güvercinliklerinden biliyoruz... Biz Kardeş Türkülerin kadınlarını, kadınca deneyimlerimizi bir miras gibi kimlerden, hangi zorluklarla ve nasıl da büyük bir emekle edindiğimizi hatırlattıkları için seviyoruz. Ama sadece bu değil; bizi birbirimizden farklı ve birbirimize benzer kılan o müthiş dağarcığı önümüze bir vaha gibi sundukları için seviyoruz.

Kardeş Türküler, bu ülkenin başına gelen en güzel şeylerden biri...

Nice 25 yıllara, umarız ülke bir gün Kardeş Türküler sahnesi gibi olur... Mutluluk, neşe ve beraberlik içinde... El ele... Kardeşçe...

Kaynakça:

Kardeş Türküler, 15 yılın öyküsü, BGST Yayınları
Feryal Öney, 'Türkülerin tanıklığı...
Kadın ağzı türküler'

MİS GİBİ PLAYLIST

KARDEŞ Türküler'den kadın ağzılı türküler...

■ Süreyya; Ekim Devrimi sonrasında beslenen, işçi/köylü kadınlara seslenen ve yeni ülkenin çalışkan kadınlarca inşa edileceğini anlatan Azeri türküsü

■ Kadınların karşı cinsle ilgili pek de kolay dile getiremedikleri istekleri, özlemlerini çapkın, cesur bir kadının ağzından söze döken Evleri Köndelen Yar.

■ Baharı ve yaşamın güzelliğini, yeniden doğuşu çağırıştıran ve bunu kadınlarla özdeşleştiren Men Baharın Gızıyam...

■ Evleneceği gün annesiyle içli içli vedalaşan Ermeni kızın dilinden dökülen Hars em Knum, Kardeş Türküler repertuarına giren ilk Ermenice şarkılardan.

■ "Bu şarkı Türklerin mi, Ermenilerin mi, yoksa Azerilerin mi?" polemikleriyle uzun zaman tartışılan, oysa hepimizin türküsü olan Sari Gyalin...

■ 60-70'li yıllarda Tülay German'ın sesinden, 80-90'lı yıllarda Ruhi Su kasetlerinden dinlenen Burçak Tarlası...

■ Fadîke; henüz sokakta oyun oynarken gelin edilen kız çocuklarının ahının hepimizin üzerine olduğunu anlatan Zazaki şarkı.

■ Qumrike (Kumru); istemediği bir adamla evlendirilen Kumru, kayalara konan Kumru, yaban ellere giden Kumru...

■ Ve Keçe Kurdan; "Biz güzel ve cesur Kürt kızlarıyız, isyanımız cahilliğin önünü kesiyor..." diyerek özgüvenlerini ve mücadele isteklerini dile getirdikleri, dinleyeni de söyleyeni de el ele tutuşup halay çekmeye davet eden Kürtçe şarkı.

■ Leylâ; bir Kürt kızına yapılmış güzelleme, Kardeş Türküler elinde kadınlığa övgü, kadınların özgürlük ve barış taleplerine melodi olurken, tam da şarkının isyan şarkısına dönüştüğü günlerde bir anda Özcan Deniz'in "çavuş kızı Leylasına" dönüşmüştü! Çavuş kızı unutuldu, Çava Cıvane Leylâ yaşıyor!

■ Hem Okudum Hem Yazdım; 90'lı yıllar boyunca bu topraklarda yaşanmış savaşın, bu savaşlarda evlatlarını yitirmiş anaların acısının bir sembolüydü. Türkünün sonuna eklenen Çağrı isimli uzun hava ise, gelecek güzel günlere çağrıydı aslında...

■ Gülsüm; ah Gülsüm... Hepimizin öfkesinin adı olmuş, görünmeyen emeğimizin sözü olmuş Gülsüm. Kına gecesinde kadınların kendilerine biçilen bu hayata isyan edip "öff be diyelim hele..." diye başka bir hayatın mümkünatını dile getirdiği o güzelim türkü...

■ 2004 Şubatında kardeşleri tarafından namus kisvesiyle katledilen Güldünya'nın acı hikayesi, aynı yılın 8 Mart'ında bu topraklarda "namus uğruna öldürülen" tüm kadınlar için Güldünya isimli ağıtla isyana dönüştü.

■ Aynalı Körük; bir genç kızın "bir dediğinin iki edilmediği", belki de kendini bu denli kıymetli hissettiği tek gün olan düğün gününde söylenen bir gelin nazlanması.

■ Heyamo; tarlada çalışan Laz kadınların imece şarkısı. "Teyzenin imecesi var; kazalım da gidelim, çabuk çabuk kızkardeşler..."

Nataşa Bolşevikova

Müslime KARABATAK
Erkan ERSOY

1 905 Devriminin 12. yıldönümünde Lenin, İsviçreli genç işçilere sesleniyordu. “22 Ocak 1905 öncesinde Rusya’daki devrimci partiler bir avuç kişiden oluşuyordu. (...) Birkaç yüz devrimci örgütleyici, birkaç bin yöresel örgüt üyesi, bir aydan daha sık çıkamayan ve çoğunlukla dışarıda basılıp büyük zorluklarla Rusya içine sokulan altı devrimci gazete; 22 Ocak’tan önce Rusya’da devrimci partilerin ve devrimci sosyal demokrasinin durumu buydu.”

Fakat o ‘birkaç yüz’ devrimcinin, sadece birkaç ay sonra binlere çıktığını ve onların da iki, üç milyonluk proleterin önderi olduğunu söylüyordu. “Proletaryanın kavgası güçlü bir maya oluşturdu. (...) Böylece 130 milyon nüfuslu koca bir ülke devrime yöneldi; böylece Rusya, devrimci proletarya ile devrimci halkın Rusya’sına dönüştü.”

Bu devrim ‘mücadele yöntemleri açısından bir proletarya devrimi’ydi. Çünkü görünüş itibarıyla burjuva demokratik bir devrim olsa da, uyanan kitlelerin kullandığı en büyük araç grevlerdi. Grevlere katılan işçi sayısı 1905’e kadar her yıl ortalama 43 bin işçiden ibaretken, sadece devrimin ilk ayı olan Ocak 1905’te bu rakam 440 bindi. Bu grevlerin en büyük özelliklerinden biri de, ekonomik taleplerin siyasal taleplerle kesişmesiydi. İşyerlerindeki koşulların düzeltilmesini isteyen yığınlar, mücadeleleri boyunca siyasal

grevlere de çıkmışlardı.

‘BAŞ BELASI’ ÖĞRENCİDEN ÖRGÜTÇÜLÜĞE

Nasıl örgütüyorlardı bu kadrolar kitleleri, nasıl harekete geçiriyordu? Stratejileri, taktikleri, metodları neydi? Bugün onların deneyimlerinden yararlanabilmek o kadar da kolay değil. Yeraltında gizlilikle çalışma yürütmeleri, sınırlı kaynakların sadece bazılarının çevirisinin yapılması gibi nedenler, o devrimci hareketin gelişimini öğrenmemizi zorlaştırıyor. Fakat, adı bugüne kalan bir Bolşevik kadınla tanıştıralım sizi: Concordia Nikolaevna Gramova (Samoilova), nam-ı diğer Nataşa

Bolşevikova.

Sibiryalı bir papazın kızı olarak 1876’da Irkutsk’te doğan Concordia, St. Petersburg’a geldiğinde, çarlığın ‘baş belası’ devrimci öğrencilerine katılır. Grevlerin arttığı bir dönemde, eylemleri yüzünden tutuklanır ve okuldan atılır; ama onun ‘devrim öğrenciliği’ işte tam burada başlar. 1902’de Paris’e gittiğinde, Lenin ve arkadaşlarının propagandacılara verdiği Marsist eğitimlere katılır. Öğrendiklerini uygulamak üzere Rusya’ya döner. Tver, Baku, St. Petersburg ve daha nice şehirde görevden göreve koşar. Fabrika örgütlenmeleri, kulüpler, toplantılar, sosyalizm dersleri... Tekstil, maden, metal, liman, petrol işçileri, kadın işçiler ve ev kadınları içinde yürütülen çalışmalar... Gizlilik, tutuklanmalar, sürgünler... Zamanla en iyi örgütçü ve propagandacılardan biri olur. Yeraltı örgütçülerinin çoğu gibi o da takma isimle anılır; Nataşa Bolşevikova. Bu arada aşık olduğu yoldaşı Arkady Samoiloğlu ile evlenirler.

KADROLAR YETİŞTİRDİ

Nataşa’nın çalıştığı alanlardaki faaliyetleri sonucunda kazandığı en büyük özellik, kadın ve erkek işçiler arasında lider özellikleri olanları fark edebilmesi ve onları kadrolaştırmasıdır. Onlara örgütlenme eğitimleri verir. İşçi ve köylü kadınların kendi güçlerine güvenmelerini sağlar. Nasıl çalışma yürüteceklerini gösterir. Yeni toplumun savaşçıları ve kurucuları haline getirir. Yetiştirdiği kadrolar Rusya’nın her yanına dağılır.

bir kadının örgütçü

1917 Devrimi'nden sonra kadın konferanslarının örgütlenmesi, 8 Mart kadın komiteleri kurulması, gazetelerde kadın sayfalarının kurulması ve öncesinde olduğu gibi çalışma gruplarının örgütlenmesi gibi birçok adım Nataşa ve diğer Bolşevik kadınların önderliğinde olur. Partisiz kadınların konferansını özellikle kitlelere ulaşmanın ve kitle eğitiminin bir aracı olarak görür. Devrimden sonra kadın çalışmasında hem delege eğitimleri ve seçimleri yapılması, işçi okuluna kadro seçilmesi gerekir hem de üretimin artırılması ve kadınların erkekler tarafından ayrımcılığa uğramaması gerekir. Nataşa da bu konular çerçevesinde kurar çalışmalarını. Yazmaya ve eğitimlerine de devam eder. İkisinde de en anlaşılabilir konuları bile herkesin anlayacağı sade bir dille aktarmak gibi bir yeteneği vardır. Süslü, ağır cümleler kullanmaz. Onun konuşmalarının ve yazılarının amacı, okurlarının anlaması, dersler çıkarması ve uygulamasıdır. İşçi ve köylü kadınların da yayınları sahiplenmelerini ister; kadınların kendilerini ifade edebileceği, yeni kurulan toplumun iyileştirilmesi için önerilerini sunabilecekleri, eleştirebilecekleri bir platform olduğunu buluştuğu kadınlara her fırsatta anlatır.

Devrime adanmış hayatı 2 Haziran 1921'de son bulur Nataşa'nın. İşçi sınıfı ırmağının yönünü belirleyen, her koldan onu besleyerek gürül gürül akmasını sağlayan o "birkaç yüz" kadronun yaptığına örnekler Nataşa'nın yaptıkları: Karşısındakinin sorunlarını anlayıp pratik çözümler sunabilen aktif bir dinleyici... İşçiler içinde lider özellikleri olanları bulabilen, komiteler kuran, onlara pratik içinde ve özel olarak hazırladığı kısa örgütlenme eğitimleri veren bir eğitmen... Yazıda ve konuşmada çok yalın bir dil kullanan iyi bir konuşmacı, yazar... Kendisi gibi kadrolar yetiştiren bir alan örgütçüsü.

KADINLARI ÖRGÜTLEMENİN ARAÇLARI; PRAVDA VE RABOTNİTSA

NATAŞA, 1912'de Pravda gazetesinin editörlüğünü üstlenir. İşyerleriyle ilgili sorunları gazeteye bildirmek ve tavsiye almak için gelen yüzlerce işçi mektubunu usandırmadan okur ve cevap verir. Yazılarını öyle bir basit dille kurar ki işçiler kolayca anlayabilsin. Gazeteye her gün gelen onlarca işyeri temsilcisi, sendikacı, işçi mutlaka Nataşa'nın odasına uğrar. Nataşa, çok sert karakterli biri olarak bilinmesine karşın, gelen işçileri sabırla, kibarca ve ilgiyle dinler. İşte bu aslında Nataşa'nın en önemli kadro özelliği olur; onlara sosyalizme dair nutuklar atmak yerine, onların ne düşündüğünü dinler ve pratik çözümler önerir. Gazeteyi, gündelik işçi sorunları üzerinden kitle eğitiminin ve örgütlenmenin bir aracı haline getirir.

1913'te ilk Uluslararası Kadınlar Günü'nün örgütleyicileri arasında yer alan Nataşa, kadınlar Pravda'ya geldiklerinde özellikle mutlu olur. Onları işçi sınıfının genel hareketiyle birleştirmek için ayrı bir çaba harcar. Pravda'da yer alan kadınlara yönelik çeşitli ajitasyon yazıları giderek 'Kadınların İşleri' köşesine ve 'Uluslararası Kadınlar Günü İçin' bölümüne dönüşür. dönüşür. Nataşa, işçileri dinlemeyi, mektuplarını okumayı, daha da sistematikleştirerek bu sefer kendisi anketler hazırlar. Pravda aracılığıyla kadın işçilere ulaşan bu anketler sayesinde, kadınların işyerlerindeki koşullarını takip edebilir. Sendikalarından da bilgiler alır. Kadınların ücretlerinin düşüklüğü, işten çıkarmalar, kadınların çıktıkları grevlerin sonuçları ve mücadeledeki önemi üzerine yazıları topladıkları bu bilgilerle yazar. Kadınları sınıfın kendi örgütleri olan sendikalarda örgütlenmeye çağırır.

Pravda'nın kadın meselesine daha da eğilmesiyle işçi sınıfı içindeki yelpazesi de genişler. Kadınlar, başta işyerlerindeki kötü koşullarını yazarken, sonra nasıl küçük eylemler yaptıklarını yazmaya başlar. Mücadele deneyimlerini paylaşırlar. Grev çağrılarını gazete üzerinden yaparlar. Tekstil işçileri, iğne iş-

çileri, çamaşırcı kadınlar... Farklı sektörlerdeki kadın işçiler mücadeleye çekilmeye başlar. Zamanla bireysel çıkarılarını bir yana bırakıp işçi sınıfı bilinciyle

nasıl hareket ettiklerinin örnekleri aktarılır. Bu örneklerden biri şöyle:

1914'te Triangle Lastik Fabrikası'nda toplu zehirlenmeler baş göstermeye başlar. Bütün Rusya'daki lastik sektöründe durum aynıdır aslında. İşçilerin Sigortası Yasası gereğince kazalara karşı sigorta yapılması zorunludur. Sigorta için bir kampanya düzenlemek oradaki işçileri örgütlemenin de bir yolu olacaktır. Fakat ilginç bir şekilde kadınlar sigorta formlarını yırtıp atar ve karşı çıkar. Onların koşulları diğer işçilerinkinden daha iyi değildir, ama onlar sırf ücretlerini yüksek tutabilmek için durumun değişmesini istemezler. Fakat örgütlenme çalışmalarının yanı sıra, Pravda'da çıkan diğer sektörlerden kadın işçilerin mektupları, kadınların ücretlerinin düşüklüğü, işten çıkarmalar, çıktıkları grevlerin sonuçları ve mücadeledeki önemi üzerine somut ve açık örneklerle dolu yazılar lastik işçisi kadınların da eğitiminde kullanılır. Tüm bu çalışmalar sonucunda lastik işçisi kadınlar da örgütlenmeye başlar ve talepleri için greve hazır hale gelirler.

Yıllardır ezilen kadın işçilerden yeni bir devrimci gücün doğduğunu gözlemleyen Nataşa'nın hayali bir kadın dergisi çıkarmaktır. Çünkü artık Pravda'da çıkan yazılar yetmez hale gelir. Ve Rabotnitsa (İşçi Kadın) dergisi çıkarılır 1914'te. Nataşa da bundan sonra kadınların örgütlenmesinde daha fazla yer alır. Bu dergiyle fabrikalardaki kadınları örgütlerler. Kadın işçi liderlerini de derginin yayın kuruluna katarlar ve her hafta yapılan düzenli toplantılarla fabrikalarda ne olup bittiğini, yaklaşan devrimin dalgalanmalarını doğrudan kadınlardan öğrenirler.

Kaynaklar:

1905 Devrimi Üzerine Yazılar - V.İ. Lenin, Yöntem Yazımları

<http://www.marxist.com/oldsite/women/natasha.html>
Natasha - A Bolshevik Woman Organiser - A Short Biography - L. Katsheva

Ya taşradaki kadının sıkışmışlığı?

A. Çiğdem ÖZERDOĞAN

Nuri Bilge Ceylan'ın son filmi Ahlat Ağacı, üniversiteyi yeni bitiren ve atama bekleyen işsiz öğretmenler ordusuna katılan Sinan'ın, taşrada geçen hikayesine odaklanıyor. Sinan'ın, yazdığı kitabı bastırabilmek için gösterdiği çaba, babasıyla, ailesiyle, çevresiyle olan ilişkileri ve çatışmaları çerçevesinde ülkemizin ve insanlarımızın içinde bulunduğu durum da merkez altına alınıyor filmde.

Film üzerine epey yazıldı çizildi. Bu yazıda, filmde yer alan kadınlar üzerine birkaç söz söylemeye, filmi bir de kadın yönüyle değerlendirmeye çalışacağız.

Sinan'ın ailesindeki kadınlar film boyunca nadiren çıkıyor karşımıza. Yer aldıkları sahnelerde de hep iç mekânlarda görünüyorlar. Anne, kız kardeş, köydeki nine hep evin içindeler. Sinanların evi daracık. Odalar karanlık denecek derecede loş. Kadınlar evin içine sıkışmış gibidir.

Filmin hikayesine temel olan, taşrada erkeklerin sıkışmışlığı, görece sınırları geniş olan bir sıkışmışlıktır. En azından kasabanın sınırları, köyün sınırları içinde serbestçe dolaşabilir erkekler. Kendilerine ait mekanlara, kahvehaneler, ganyan bayiine gidip oturabilir, vakit geçirebilirler. Civardaki kırlara açılabilirler, hayat üzerine konuşarak yürüyebilirler dağda bayırda. Etraftaki tepelerden, yaşadıkları dünyanın ne kadar küçük olduğunun ayırımına vararak sıkıntıyla bakabilirler kasabalarına. Birkaç arkadaş arabaya doluşup bir su kenarına gidebilir, efkârlanıp içki içebilir, kavgaya tutuşabilirler. Gözleri genişlikleri, yükseklikleri görülebilir. Farkına varabilenler için bir fırsattır bu. Açılıp genişleyebilmek, merak edebilmek, hayal kurabilmek için bile tetikleyici bir etkisi vardır onca sıkışmışlık içinde.

'DIŞARIYA' ÇIKMANIN YOLU

Oysa kadınların bu kadcılık bile özgürlükleri yoktur taşrada. Kapana kısılmış gibidirler. Televizyon seyredirken görürüz onları hep. Belki de dışarıya çıkmanın tek yoludur bu onlar için.

Sinan'ın annesi (Asuman), kocası eve doğru dürist para getirmediği için çalışmaktadır aslında. Ama yaptığı iş çocuk bacaklıdır. Orada da evin içinden

kurtulamaz kadın. Daracık dünyanın içinde öyle körelmiştir ki Asuman, oğlunun yazdığı kitabı bile merak edip okumaz.

Kumar düşkünlüğü, borç batağında debelenmesi nedeniyle İdris'in (Sinan'ın babası) otoritesi iyice sarsılmış, saygınlığı eriyip gitmiştir aile içinde. Evde kimse umursamaz onu, eve gelince kimse kıpırdamaz yerinden. Ancak İdris, otoritesinin son kırıntılarını kimi zaman evde kızına (ailede en zayıf durumdaki birey lisede okuyan Yasemin'dir ve otorite en zayıf üzerine kurulmaktadır), kimi zaman okulda küçük bir kız öğrenciyeye karşı kullanabilmektedir halâ. Yasemin karşı koymaya çalışsa bile fazla direnememekte, otoriteye boyun eğmektedir henüz. Ekonomik özgürlüğünü kazanamadığı sürece de bugün babasına, yarın kocasına boyun eğmek durumunda kalmaya devam edecektir. Geleceği annesininkinden veya Hatice'ninkinden pek de farklı olmayacaktır.

Filmde dışarıda gördüğümüz kadınlardan biri Hatice. Çalışmak için (ceviz toplamaya) ceviz bahçesine başkalarıyla birlikte gelmiş, su almaya çeşme başına gittiğinde, yani geçerli bir nedenle salıverildiğinde, yalnız kalabilmiştir dışarıda. Yakında evlenecektir Hatice, kendinden çok yaşlı bir kuyumcuyla. Bunu kendisi istiyormuş gibi anlatır Sinan'a. Yalan söylediği her halinden bellidir. Çaresiz bir umutsuzluk içindedir. Hatice Sinan'la gizli saklı konuşurken gecikince, onu alıp geri götürme işi de yine bir kadın tarafından gerçekleştirilir.

Filmde bir kadın daha vardır. Topu topu birkaç saniye görürüz onu. Belki fark etmeyiz bile filmin akışı içinde. Kim olduğunu bilmeyiz. Kitabevine gelir bu kadın. (Kitabevi, kadın ve erkeğin bir arada bulunabileceği, aydınlanmanın sembolü karma bir mekandır.) Üstelik yalnız başına!

Filmde kadınların görünürliğünün çok az olduğuna yönelik eleştiriler bulunmaktadır. Oysa taşrada, gerçek yaşamda ne kadar görünür ise o kadar görünmektedir kadınlar filmde.

Belki de Yasemin'in, Hatice'nin, Asuman'ın kurtuluşu, bu üç saatlik film boyunca 3-5 saniye anca gördüğümüz kitapçıdaki kadının hikayesinde saklıdır. Kim bilir!

Aynı işte çalışıyorduk ama kocam hep çok yorgundu

**Meşrure KULYA
İzmir**

Büroda daha sabah başlar yemek muhabbeti. Ama muhabbet; "Dün gece şu mekanda şöyle bir yemek yedik, çok güzeldi" muhabbeti değil ne yazık ki. "Akşama ne yemek yapacaksınız kızlar" muhabbeti.

Bir taraftan bilgisayara dosyaları giriyor bir taraftan da akşam evde hangi yemeği yapacağımızı düşünüyorduk. Çayı getiren Songül abla bu muhabbet açıldığında bize hep gülerdi. Çünkü o sabahın köründe kalkmış, yemeği pişirmiş olurdu akşam için. Sabah işe geldiğimizde o bitkin yüzü ve üzerine sinmiş yemek kokusuyla karşılardı bizi. Erkek arkadaşlar alaylı bir tavırla Songül ablanın evinde 'akşam ne yemeği var' tahminlerinde bulunurlardı.

Kocamla tanıştıktan sonra, yani evlenmeden önce anlatırdı hep "Ben bir kuru fasulye yaparım. Off... Parmaklarını yersin. Ütü hele ütü, herkesin yaptığı ütüyü beğenmem. O gömlek jilet gibi olacak. Ütü benim göbük adım..." Bir gün sormuştum ona, "Evlendikten sonra bana ev işlerinde yardım edecek misin?" diye. "Hayır" demişti, "Hayır yardım etmeyeceğim, onlar senin işlerin değil ki yardım edeyim, birlikte yapacağız..." Ne kadar sevinmişim, 'kısmen doğru' olduğunu sonradan öğrendiğim bu sözlere.

Evlendik. Bir süre daha böyle devam etti. Yapacak pek bir şey de yoktu işin doğrusu. İki kişiydik, ev kirlenmiyordu, yemeği iki kişilik yapıyorduk. Ütü doğru düzgün çıkmıyordu bile. Sonrası... Sonrası vahim.

Çocuklarımız olmuştu. Evdeki iş yükü artmıştı. Yemek, bulaşıklar, çamaşır, ütü. Ama o hep yorgundu. Aynı iş kolunda, aynı işi yapıyorduk ama o yorgundu. Sadece çocuklarım için çabalıyordum; Aman aç kalmasınlar, derslerini yapsınlar, mutlu olsunlar... Çocuklarıma hizmet etmek beni üzmiyordu. Ama yüzüme gülümseme zahmetinde bile bulunmayan kocama hizmet etmek dokunuyordu.

Gel zaman git zaman dedim ki kendi kendime "Dört boğazı, üç boğaz yapsak ne olur ki?" Evet çok zor bir süreçti, ama yaptım. Şimdi çocuklarım da rahat, ben de rahatım. Sadece kendimize ve birbirimize hizmet ediyoruz. Hep birlikte yemek yapıyor, sofrayı kuruyor ve topluyoruz.

Songül abla ise hala sabahları erken kalkıp yemeğini yapmaya devam ediyor. Dünya acımasız. Songül abla mutsuz...

Yan yana durursak eğer...

Birçok erkek, belki de birçok araştırmacı kadınların ne kadar çok dizi seyrettiklerinden bahseder ve çoğu insan bu durumu kınar, hatta bir aşağılama aracı olarak kullanırlar. Bu noktada olaya başka bir bakış açısı ile bakmakta fayda var diye düşünüyorum.

İnsanlar, özellikle kadınlar yaşadıkları kasamsarlıkları, keşmekeşleri hatta hayat kırıklıklarını, beklentilerini, bulamadıkları huzuru her hatırladıklarında bu onlara ayrıca bir kasamsarlık duygusunu beraberinde getirir.

Değiştirmek isteyip değiştiremediklerini, "Birileri yapıyorsa belki ben de yapabilirim" cesaretini dizilerden almak istiyorlar.

Bazen düşünürüm de gerçekten bir kadının özgür olabileceği bir toplum düzeni olsaydı, bu nasıl bir etki doğururdu?

Kadınların gerçekten "Hayır!" diyebildikleri, yaşamlarına kendilerinin hür iradesi ile yön verdikleri bir yaşam olsaydı, eminim dünya daha iyi bir yer olacaktı ve bu dünyanın içerisinde olan her kim ya da kurum varsa bu sistemin vermiş olduğu temkinle hareket edecekti.

Bu durumda ve bu kısıtlı imkanlar içerisinde dahi üremeyi, güçlenmeyi ve her halükârda kendisine bir kapı aralamayı başaran kadınlarımız elbet bir gün hak ettikleri değeri ve sevgiyi göreceklerdir.

Mücadelemiz her zaman bu özgürlüğün neler kazandıracığına olan inancımızla devam etmelidir. "Elimizden hiçbir şey gelmiyor" diye düşünmektense çocuğumuza, kardeşimize, ağabeyimize, ablamıza veya anne-babamıza yaşam haklarımızın önemini anlatarak başlayabiliriz.

Bu geleceğin inşası için saygıyı, emeği, sevgiyi, hoşgörüyü bilen bireyler yetiştirmeliyiz.

Ve en çok da biz sahip çıkmalıyız hemcinsimize. Birbirimizin hayatını kolaylaştırdığımız sürece yaşam güzelleşecektir, emin olun. Sonsuz saygı ve sevgilerimle...

Zeliş TUNÇ
ANTALYA

Romeo ya da Juliet olmak

Bir grup kadın arkadaş İtalya turuna katıldık. Roma, Napoli, Floransa, Venedik, Toskana, Ponpei ve son olarak Milano ile tamamladığımız gezi oldukça keyifli bir o kadar da öğretici oldu. Gerçekten İtalya görülmeye değer bir ülke. Ben tarihi eserlerin o ülkeye değil insanlığa ait olduğunu düşünenlerdenim.

Shakespeare'in ünlü Romeo ve Juliet eserini herkes bilir. Büyük bir eser aynı zamanda büyük bir aşktır. Birbirini seven iki düşman ailenin çocuklarının zorluklara rağmen süren aşklarının hazin bir sonla bitmesini anlatır. İtalya'da Juliet'in yaşadığı evde ziyaret yerleri arasında idi. Nedense Romeo'nun değil de Juliet'in evi turistlerin ilgi odağı olmuş. Ünlü balkon sahnesinin olduğu bahçede duvarlara mektuplar asılıyor, dilekler tutuluyordu ve özellikle kadın ziyaretçilerin ilgi odağıydı burası. Bahçede bronz-

dan yapılmış Juliet heykeli ilginçti. Bana göre bir o kadar da taciz kokan bir ritüele sahne oluyordu. Aslında Avrupa'daki birçok turistik şehirde olan bir durumdu bu. Bazı heykellerin belirgin bir organına dokunarak dilek dileme gibi bir şey var. Dilekler ise; aşık olmak, o şehre tekrar gelmek gibi şeylerdi. Juliet'in memesine dokunarak aşık olmayı dilemek bana sanki taciz ediliyormuş duygusunu veriyordu. Kim büyük aşk yaşamak istemez ki. Yaşadığımız aşkın büyük olması için "kavuşamamak mı gerek" diye geçiyor içimden. Romeo ve Juliet, Kerem ile Aslı ve diğerleri gibi. Ben Juliet olmak istemiyorum. Siz buna ne dersiniz?

Songül KEŞKEK / ANKARA

Çocuk sahibi olmak isterken...

Merhaba Ekmek ve Gül okurları, ben mali müşavirim, 35 yaşındayım. Şu an anne adayıyım. Sizlerle anne olmadan önce yaşadığım süreci paylaşmak istiyorum. Evlendiğimde her aile gibi çocuk yapmak fikri zamanla bende kabusa dönüştü. Özel hastanelerin insanları ticari olarak kullandıklarına şahit oldum. Bu mektubu da kimse bu süreci yaşamasın diye yazıyorum.

Evlendiğimde bir süre çocuk sahibi olmayınca eşimle beraber özel bir hastaneye gittik. Bir sürü test yapıyor ve eşimin sperm değerlerinin standardın çok çok altında olduğu ve tedavi sürecinin başlaması gerektiği söylendi. Şaşkındık. Yine de bu tedavi sürecini başlattık.

Yapılan uygulamalar da bir sürü ilaç ve periyodik saatlerde ilişkiye girme süreci başladı. Bu belirlenen ilişkiye girme saatleri sabahın dördü ya da gecenin ikisi de olabiliyor. Bir nevi her şey işkenceye dönüşmeye başladı. Özellikle kadın olarak ben de psikolojik sıkıntılar yarattı. Hep çevremdeki insanlara bir şey anlatmak, ebeveynlerimin gözlerinde o meraklı bakışları görmek beni son derece üzüyordu. Geçen zamanla birlikte hiçbir şekilde sonuç alamayınca başka bir özel hastaneye gitmeye karar verdik.

HEM PSİKOLOJİK HEM DE MADDİ BİR YIKIM

Orada da yine bir sürü test falan derken eşimin de tedavi olması gerektiği söylendi. Yaklaşık sekiz ay eşimin tedavisi sürdü. Benim karnımdan yapılan iğnelerle birlikte yine uzun zaman geçmesine rağmen hiçbir sonuç alınmıyordu. O kadar zor zamanlar yaşadım ki artık psikolog desteğine ihtiyaç duymaya başladım. Tam üç yılımız bu şekilde geçti. Bir gün bir arkadaş "Üniversite hastanesinde iyi bir hoca var, istersen ona da git" tavsiyesinde bulundu. Eşimle birlikte gittimizde çarpıcı gerçeği öğrendik.

Birkaç hastaneden yapılan tüm sonuçları hocaya

gösterdiğimde direkt "Biz bunların gerçekliğini kabul etmiyoruz. Tekrar tüm testler yapılacaktır" dedi. Oysa içinde bulunduğumuz ay içerisindeki testlerdi ve bunu söylediğimde "Sizin gibi buraya birçok hasta geliyor ve özel hastanelerin yaptığı testlerle buradaki testler farklı oluyor" cevabını aldım.

Ne demek istediğini anlamamıştım. Ta ki test sonuçlarını yorumlayana kadar. Test sonuçları gayet normal çıkmıştı. Çok şaşırılmıştım, daha bu ay içerisinde yapılan test sonuçlarında sperm değerlerinin çok düşük olduğu söylenmişti. Daha önceki özel hastanede olduğu gibi... Doktor "İşte bunu demek istedim size, sizin gibi mağdur birçok hasta geliyor. O hastanelerde yapılan testler tamamen ticari oluyor" dediğinde yıkılmıştım.

Üniversite hastanesinde yapılan test sonuçlarına göre sadece tiroid hormonlarında sıkıntı varmış. Tiroid tedavisi ile birlikte şu an altı aylık hamileyim. Yaşadığım şeyler gerçekten dehşet vericiydi. Hem evliliğimize yansıyan problemler hem psikolojik olarak benim yıpranmış olmam... Tabii ekonomik açıdan da bizi zorlayan bir süreç oldu. Çocuk sahibi olmak isteyen aileler gerçekten evini arabasını satıp, bu tacirlere dünyanın parasını harcıyor. Üniversite hastanesindeki doktora "Dava açacağım, bu haksızlık. Aynı testler aynı ay içinde nasıl bu kadar farklı olur" dediğim, "Sizi anlıyorum, o kadar çok mağduriyet var ki bu konuda. Dava açan insanlar da oldu ama 'Hastanın psikolojik durumu ile ilgilidir' gibi sonuçlar çıktı" dedi. O kadar kızgındım ki ne yapacağımı bilemedim. İnsan sağlığının ve psikolojisinin hiçe sayıldığı şu günlerde başımdan geçen süreci çocuk sahibi olmak isteyen ailelere mektubumla duyurmak istedim.

Berna ŞAHİN
ANTALYA

Kanla sulanmış bir coğrafyanın 13 Gül'ü...

Hilal TOK

Carmen Barrero Aguado (24), Martina Barroso García (22), Blanca Brissac Vázquez (29), Pilar Bueno Ibáñez (27), Julia Conesa Conesa (19), Adelina García Casillas (19), Elena Gil Olaya (20), Virtudes González García (18), Ana López Gallego (21), Joaquina López Laffite (23), Dionisia Manzanero Salas (20), Victoria Muñoz García (19) ve Luisa Rodríguez de la Fuente (18)

Tarihe '13 gül' (Las Trece Rosas) olarak geçen faşizm karşı barışı, özgürlüğü, eşitliği savunan ve bu uğurda can veren komünist kadınların isimleri... Hayalleri ve yarınları için savaşan, mücadele eden kadınların tarihinden ilham alarak bu mücadeleyi beyaz perdeye aktaran bir gerçek hikaye '13 Gül' filmi de... Bundan 79 yıl önce sinin hikayesi...

ÖVÜNÜLEN FRANÇO'NUN KATLIAMLARI DEĞİL, 13 GÜL!

Avrupa'yı milyonların öleceği bir savaşa götüren faşizm bataklığının İspanya'daki ayağıydı Franco diktatörlüğü. Bir coğrafyayı kanla sulayacak, kendisinden olmayanı bu kana bulayacaktı. Bu diktatörlüğe karşıydı 13 Gül ve beraberindeki mücadele dolu komünistler.

Franco faşizminde direten milliyetçilerin ve bu faşizm teslim olmak istemeyen cumhuriyetçilerin arasında yılları bulan savaşın sona yaklaştığı süreçte, 'özgürlük' isteyen kızıl kadınların vahşi bir nefretle nasıl işkenceye maruz kaldığını görmüyoruz yalnızca filmde. Bu işkencelere, bu katliamlara karşı kahkahalarıyla, dayanışmalarıyla, birliktelikleriyle, sosyalizme olan inançlarıyla nasıl dimdik ayakta durduklarını da odağına alıyor 13 Gül.

Her birinin ayrı hikayesi, ayrı hayali, ayrı bir yaşamı, aşkları olsa da çok büyük bir ortak noktaları var; yürüttükleri mücadele... Bu mücadele ve birliktelik ölüm anında dahi kopmaz bir bağla sürüyor. Bu savaşta her ne kadar Franco ülkenin başına gelse de, bu filmle galip gelenin Franco değil bu 13 gül olduğunu görüyoruz. Çünkü film; tarihin Franco'nun katliamlarıyla övünmediğini, 13 Gül'ün ise sevgiyle hatırlandığını söylüyor.

VENTAS CEZAEVİ, SEÇKİN BİR OTEL!

İç savaşta Franco'nun galip geldiği ilk günlerde kaçmak yerine ülkelerinde kalıp mücadele yürüten, yaşama bir şekilde devam etme kararı alan ve savaşta yenik düşen halkı ayağa kaldırmak için çırpan kadınların keskin yollarıyla ilerliyor film.

İhbarcılığın "görev" haline getirildiği bir ortamda kapana kısılmış bir vaziyette koşturuyor, ellerinden geldiğince halkı Franco faşizmine karşı örgütlemeye çalışıyor kadınlar. Ancak komünistlerin içinden bir muhbirin itiraflarıyla teker teker yakalanıyorlar. Sonrası işkence, taciz, insanlık dışı uygulamalar... Franco'nun 'hizaya getirme' çalışmasıyla binlercesi tutuklanıp aynı işkencelerden geçiyor. Sonra sahte suçlamalarla Ventas Hapishanesinin yolu görünüyor kadınlara. Farklı koşullarda kalsalar da aralarındaki birliktelik ve dostluğun kaynağı, 'yanlış yapmadıklarına' olan inançları oluyor.

Kendilerini yenilgi ve umutsuzluğun ruh haline bırakmak yerine güzel günlerin geleceğine olan inançlarıyla birbirlerine ve hapishanedeki diğer kadınlara moral oluyorlar. Şen kahkahaları, şarkıları, dansları eksik olmuyor Ventas Hapishanesinde. Gaddar gardiyanları dahi yola getiren bu genç kadınların sevgileri ve muziplikleri seyirciyi de gülümsetiyor.

Ancak hapishanedeki koşullar insanlığa müsaade etmiyor. Hücre cezaları, aşırı kalabalık, açlığa bağlı çocuk ölümleri ve her sabah Lider Franco için okutulan min-

UNUTMAMAYI ÖĞRETEN BİR FİLM

Emilio Martínez Lázaro'nun yönetmenliğini yaptığı film, gösterildiği 2008 yılında İspanya Sinema Akademisi tarafından verilen Goya ödüllerine 13 dalda aday oldu, 4 dalda ödül aldı. Türkiye'de ise gösterime girmedi.

Savaşın hele de iç savaşın işçi ve emekçilerin yaşamına etkilerini görmek açısından da izlenmesi gereken bir film 13 Gül. Bir yandan Avrupa'nın hali anlatılırken, bir yandan da iç savaşın etkisindeki İspanya'yı görme fırsatı yakalıyor izleyici. Her ne kadar 'eski' bir olayı anlatan 'eski' bir film olsa da tarihin ve mücadelenin asla eskimeyeceği hissi yaşatılıyor. Unutmamayı öğretiyor...

net marşı...

Hapishanedeki tüm bu tabloya karşı kadınlar hücre cezalarında birbirlerine şu şarkıyı söyleyerek duyuruyor seslerini:

*Ventas Cezaevi, seçkin bir otel
Yiyecek ve serviste mükemmel
Ama ne uyku var, ne yatak
Daha iyidir cehennemde olmak
Kuyrukta beklersin tuvalet için bile
Çimento yersin ekmek yerine
Mercimek verirler yemekte
O da tek tavr bir günde
Döşekler için süslü fayanslar
Bize kalan her sabah ağrıyan sırtlar...*

'ÖLMEME DEĞER BİR FİKİR'

Ventas hapishanesinde günler böyle geçerken Franco'nun mahkemesi tarafından ferman verilir. Adil ve bağımsız olmayan yargının kararı ölümdür. Kadınların son

sözleri, son mektupları, birbirleri arasında geçen diyaloglarla filmin sonuna da yaklaşıyor.

Virtudes'in babasına yazdığı mektubun ilk satırları şöyledir: "Beni suçlu olduğum için değil sadece ölmeye değer bir fikre sahip olduğum için öldürecekler..."

İstmeden de olsa güllerin bazılarının yakalanmasına sebep olan Carmen, kadınların ardında kalır ve Virtudes ona şunları söyler: "En çok neyin önemli olduğunu unutma Carmen. Haklı olduğumuzu unutma... Bir dava uğruna savaştığımızı... Korkmamıza gerek yok. Çok cesur olmalıyız, çok yürekli. Çünkü bizi affetmeyecekler ufaklık. Birimizin kalıp yaşadıklarımızı anlatması gerekiyor. Unutma..."

5 Ağustos 1939'da kamyonlarla götürülen kadınlar, birbirlerine sarılırken öldürülür.

Franco rejiminin intikamı, nefreti ve güç gösterisi bu insan avıyla İspanya'nın yüz karası olarak tarihe geçer. 13 Gül'ün mücadelesi ise dillerde ve yüreklerde gururla yerini alır.